

adviseurs in
ruimtelijke
ontwikkeling

Quick scan natuur

Lengel, De Lakermaat

Lakermaat BV

Datum: 30-06-2023

Projectnummer: 220416.01

INHOUD

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Plangebied	3
2	Wettelijk kader	8
2.1	Gebiedsbescherming	8
2.2	Soortenbescherming	9
2.3	Bescherming houtopstanden	10
3	Onderzoeksmethode	11
3.1	Deskundigheid	11
3.2	Definitie product	11
3.3	Werkwijze	11
4	Aanwezigheid beschermde gebieden en soorten	13
4.1	Ligging beschermde gebieden	13
4.2	Aanwezigheid beschermde soorten	14
4.3	Aanwezigheid houtopstanden	33
5	Effectbeoordeling en advies vervolgtraject	34
5.1	Mogelijke effecten op beschermde gebieden	34
5.2	Mogelijke effecten op beschermde soorten	34
5.3	Mogelijke effecten op beschermde houtopstanden	41
5.4	Potentiële natuurversterking	41
6	Conclusie	45
6.1	Gebiedsbescherming	45
6.2	Soortenbescherming	45
6.3	Bescherming houtopstanden	47
6.4	Vervolgstappen	47

Geraadpleegde bronnen

Bijlage 1. Wettelijk kader

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

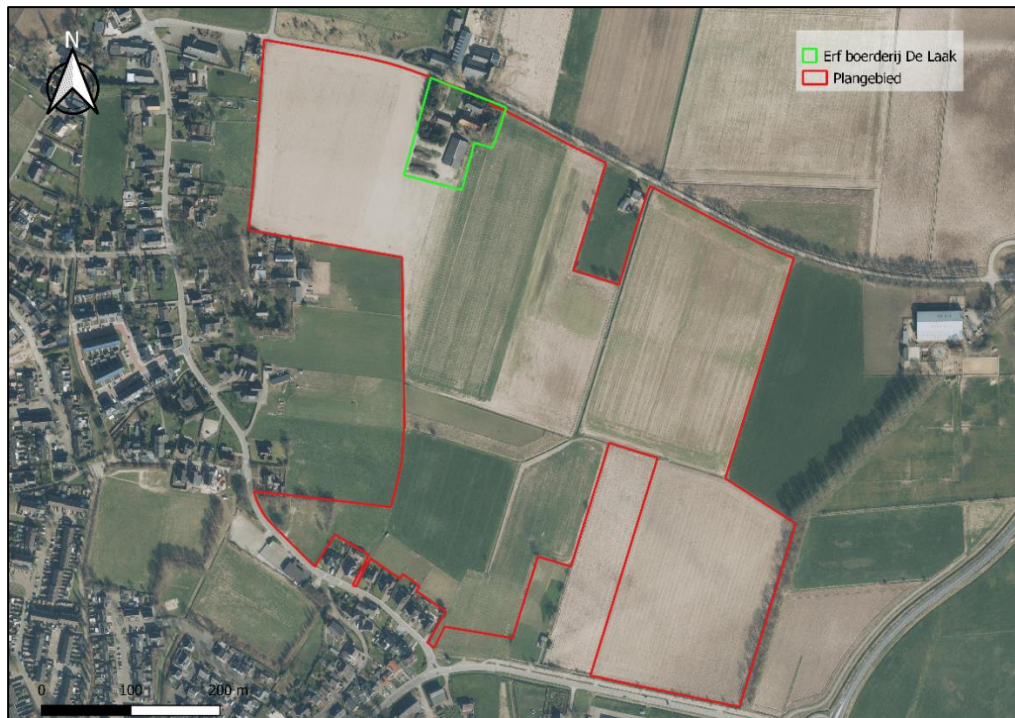
Op de Lakermaat te Lengel bevindt zich circa 24,9 hectare landbouwgrond met de bebouwing en erf van boerderij De Laak aan de Hartjensstraat 2 te Lengel. De initiatiefnemer heeft het voornemen om op deze locatie 349 woningen te realiseren.

Voor de vaststelling van een nieuw bestemmingsplan is het noodzakelijk dat de haalbaarheid ervan wordt aangetoond. Er dient daarom vanuit de ecologie onderzocht te worden of met de ruimtelijke ontwikkelingen die het plan toestaat sprake is van overtreding van de geldende natuurwet- en regelgeving. Voorliggende rapportage zet door middel van een quick scan natuur uiteen of met de ruimtelijke ontwikkeling mogelijk sprake kan zijn van het verstoren van beschermde natuurgebieden en beschermde soorten en of nader onderzoek hiernaar noodzakelijk is.

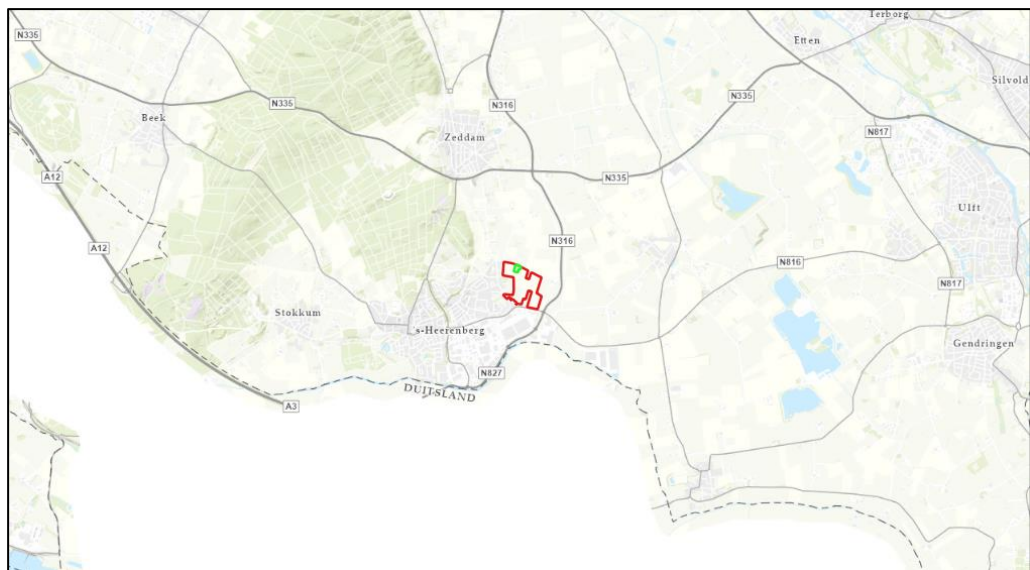
1.2 Plangebied

1.2.1 *Huidige situatie*

Momenteel bestaat het onderzoeksgebied uit boerderij De Laak met bijbehorend woonerf en de 24,9 hectare omliggende landbouwgronden. In dit rapport zullen beide locaties separaat worden beschreven omdat het voor de boerderij met bijbehorend erf nog onbekend is hoe deze ontwikkeld wordt. Daarnaast zijn omliggende gemeentelijke gronden en andere potentiële gronden ook bekeken om een goed beeld te vormen van de ecologische kansen in het gebied. Navolgende afbeelding geeft een visuele weergave van het onderzoeksgebied. Het plangebied bevindt aan de rand van Lengel (gemeente Montferland, Gelderland). In de omgeving liggen woonwijken en agrarische gronden. In de nabijheid liggen Duitse natuurgebieden NSG Hetter-Millinger Bruch, mit Erweiterung en NSG Emmericher Ward.

Overzicht van het onderzoeksgebied, onderverdeeld in het plangebied en boerderij De Laak.

Topografische kaart met de globale ligging van het plangebied (rood omkaderd). Bron: PDOK.

1.2.1.1 Plangebied

Het plangebied bestaat uit open grasland, agrarisch perceel, een weide en een waterschapssloot. Het plangebied grenst in het zuiden aan een woonwijk en aan de N816. In het noorden grenst het aan boerderij De Laak, agrarische percelen en weilanden en in het oosten aan een bomenrij en een boerderij. In het westen grenst het plangebied ook aan een woonwijk. Navolgende afbeeldingen geven een impressie van het plangebied ten tijde van het veldbezoek.

Aanzicht noordzijde plangebied ten oosten van boerderij de Laak;

Aanzicht noordzijde plangebied ter hoogte van de waterschapssloot;

Aanzicht aanwezige weide;

Aanzicht aanwezige waterschapssloot;

Aanzicht zuidoostelijke hoek plangebied;

Aanzicht aangrenzende bomenrij ten oosten van het plangebied.

1.2.1.3 Boerderij De Laak

Boerderij De Laak grenst in het westen, zuiden en oosten aan het plangebied. In het noorden grenst de boerderij aan de Hartjensstraat. Op het erf staat een woonhuis met daaraan verbonden een schuur, een open schuur met een overkapping er aan vast, en een stal.

Het woonhuis met aangesloten schuur is opgetrokken uit baksteen. Beide bevatten een zadeldak met golvende bakstenen. De open schuur is ook opgetrokken uit baksteen en bevat ook een zadeldak met golvende bakstenen en bevat een hooizolder. Het dak van de openschuur heeft geen zadeldak. De aangrenzende overkapping bestaat uit hout en het dak bestaat uit golfbeplating.

Verder bevindt zich één bosje aan de westzijde van het erf, een klein stakenbos aan de zuidwestzijde en een bosje aan de (noord)oostzijde van het erf. Navolgende afbeeldingen geven een impressie van het studiegebied ten tijde van het veldbezoek.

Aanzicht bosje noordwestzijde erf;

Aanzicht aanwezige schuren op het erf;

Aanzicht aanwezige open schuur;

Aanzicht stal in zuidoostelijke hoek met naastliggend het kleine stakenbos;

Aanzicht Boerderij;

Aanzicht oostzijde boerderij met aanwezig bosje.

1.2.2 Toekomstige situatie

In de toekomstige situatie zal nieuwbouw in het plangebied zijn gerealiseerd. Dit zal gaan om woningen te gast in het landschap, voor grote en kleine huishoudens met zowel lagere als hogere inkomens. Het gebied zal klimaatadaptief ontwikkeld worden, waarbij door de lage dichtheid veel ruimte is voor landschap en natuurontwikkeling.

Het boerenerf zal getransformeerd worden in een nieuwe functie, deels met behoud van bestaande gebouwen. De naaldbomen die kort op de bebouwing zijn geplant zullen, ook omwille van het behoud van de gebouwen, goeddeels worden gekapt. De toekomstige situatie voor boerderij De Laak is verder nog onbekend. Voor zowel de bebouwing op het erf als het aanwezige groen zullen er daarom als... dan... conclusies worden geformuleerd.

2 Wettelijk kader

Hieronder staat een samenvatting van het wettelijk kader. Een uitgebreide beschrijving staat in bijlage 1.

2.1 Gebiedsbescherming

2.1.1 *Natura 2000-gebieden en bijzondere nationale natuurgebieden*

Op grond van de Wet natuurbescherming kunnen natuurgebieden of andere gebieden die belangrijk zijn voor flora en fauna, door de Minister worden aangewezen ter uitvoering van de Vogelrichtlijn- en/of Habitatrichtlijn, de zogeheten Natura 2000-gebieden. Ook kan de Minister op grond van deze wet in enkele specifieke gevallen bijzondere nationale natuurgebieden aanwijzen.

Bij de aanwijzing van een Natura 2000-gebied worden voor het gebied instandhoudingsdoelstellingen voor te beschermen soorten en/ of habitats vastgesteld. Het is verboden om zonder vergunning een project te realiseren dat significant negatieve gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied. Als een plan of project mogelijk negatieve gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, vindt eerst een globale toetsing plaats, de voortoets. Als uit de voortoets blijkt dat er zeker geen negatieve gevolgen zijn, dan kan het betreffende plan worden vastgesteld, of geldt in het geval van een project geen vergunningplicht. Als de kans op significante gevolgen niet kan worden uitgesloten dan moet, conform artikel 2.8 van de Wet natuurbescherming een passende beoordeling worden gemaakt.

2.1.2 *Natuurnetwerk Nederland*

De Wet natuurbescherming draagt Gedeputeerde Staten op, om in hun provincie te zorgen voor een landelijk ecologisch netwerk, genaamd Natuurnetwerk Nederland. Voor dit netwerk geldt, op basis van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (het Barro), een 'nee, tenzij'-beschermingsregime. Het bestemmingsplan, of een omgevingsvergunning waarmee van het bestemmingsplan wordt afgeweken, maakt geen ontwikkelingen mogelijk die kunnen leiden tot een significante vermindering van de oppervlakte, kwaliteit of samenhang van de aanwezige natuur, of tot een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van deze gebieden, *tenzij* er sprake is van groot openbaar belang, er geen reële alternatieven zijn, negatieve effecten zoveel mogelijk worden beperkt en overblijvende negatieve effecten worden gecompenseerd. Provincies dienen deze bescherming te regelen bij provinciale verordening. Daarnaast kunnen provincies bij provinciale verordening andere gebieden met bijzondere natuurwaarden beschermen, genaamd bijzondere provinciale natuurgebieden en bijzondere provinciale landschappen.

De provincie Gelderland spreekt niet van Natuurnetwerk Nederland maar van het Gelders Natuurnetwerk (GNN) en de Groene Ontwikkelingszone (GO). Binnen het GNN en de GO staat de bescherming van de kernkwaliteiten centraal. De kernkwaliteiten bestaan uit bestaande natuurwaarden, uit nog te ontwikkelen potentiële waarden en omgevingscondities. Per saldo moet elke ontwikkeling in het GNN een verbetering van de betreffende kernkwaliteiten opleveren.

De GO heeft een dubbeldoelstelling. Er is ruimte voor economische ontwikkeling in combinatie met versterking van de ecologische samenhang tussen inliggende en aangrenzende natuurgebieden. Door de samenhang met de aangrenzende en inliggende natuur van het GNN herbergt de GO ook kenmerkende natuurwaarden. Bij ruimtelijke ingrepen in de GO wordt onderscheid gemaakt tussen nieuwvestiging, uitbreiding van bestaande bestemmingen en de schaal/omvang van de ingreep.

De provincie Gelderland vindt het verder van belang dat rustgebieden voor winterganzen geschikt blijven voor ganzen. De provincie stuurt daarom op het behoud van de openheid en de rust in deze gebieden. Ook zijn weidevogelgebieden aangewezen. De provincie wil hier een landbouwpraktijk stimuleren en in stand houden die rekening houdt met weidevogels. Beschermde weidevogelgebieden en ganzenfoerageergebieden liggen voornamelijk in de GO en voor het overige deel in het GNN.

2.2 Soortenbescherming

De bescherming van dier- en plantensoorten is geregeld in de Wet natuurbescherming. Voor een aantal soorten is door middel van verboden een beschermingsregime opgenomen. Er is een apart beschermingsregime voor Vogelrichtlijnsoorten, voor Habitatrichtlijnsoorten en voor andere soorten. Naast de beschermde plant- en diersoorten geldt voor al de in het wild levende soorten ook een zorgplicht. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor deze soorten en hun directe leefomgeving. Dit houdt onder meer in dat men negatieve gevolgen voor aanwezige soorten zoveel mogelijk beperkt door het nemen van alle maatregelen die redelijkerwijs kunnen worden verwacht.

Provinciale Staten kunnen in een verordening een vrijstelling verlenen van de verboden van de wet. De provincie Gelderland heeft besloten voor een aantal algemeen voorkomende zoogdiersoorten en amfibieën een vrijstelling te verlenen, voor handelingen die men verricht in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling en voor handelingen in het kader van bestendig beheer en onderhoud. Het betreft de soorten aardmuis, bosmuis, dwergmuis, dwergspitsmuis, egel, gewone bosspitsmuis, haas, huisspitsmuis, konijn, ondergrondse woelmuis, ree, rosse woelmuis, tweekleurige bosspitsmuis, veldmuis, vos, woelrat, bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander, meerkikker en middelste groene kikker.

Daarnaast zijn de verboden niet van toepassing op handelingen die men uitvoert in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling of bestendig beheer en onderhoud, wanneer men die handelingen uitvoert conform een goedgekeurde gedragscode. Tot slot kunnen Gedeputeerde Staten, wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat, onder bepaalde voorwaarde een ontheffing verlenen van de verboden.

2.3 Bescherming houtopstanden

Het is verboden houtopstanden geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, zonder voorafgaande melding bij de provincie. Een houtopstand is hierbij gedefinieerd als een eenheid van bomen of struiken met een oppervlakte van ten minste 1.000 vierkante meter of een rijbeplanting die meer dan 20 bomen omvat. De wet schrijft verder voor dat wanneer een houtopstand geheel of gedeeltelijk is geveld, de grond binnen drie jaar moet worden herbeplant.

Bovenstaande bescherming geldt niet voor alle houtopstanden. De regels zijn onder meer niet van toepassing op houtopstanden op erven of in tuinen en op houtopstanden binnen de, bij besluit van de gemeenteraad, vastgelegde grenzen van de bebouwde kom. Ook voor het dunnen van een houtopstand gelden de regels niet.

3 Onderzoeksmethode

3.1 Deskundigheid

Kwaliteit van het ecologisch onderzoek en het geleverde product staan bij SAB hoog in het vaandel. Mede daarom zijn wij aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus (NGB); de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus. Om aan onze standaard te voldoen, wordt ecologisch onderzoek enkel uitgevoerd door deskundigen. Onder een ecologisch deskundige verstaan we iemand met aantoonbare ervaring en kennis op het gebied van de ecologie van de betreffende soorten. Onze deskundigen voldoen aan de eisen van een ecologisch deskundige zoals de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland die stelt. Ecologen in opleiding tot deskundige werken altijd onder begeleiding van een deskundige.

3.2 Definitie product

Het product wat in deze rapportage geleverd wordt is een “quick scan natuur plus”. Dit bestaat uit een “quickscan soorten” conform de begrippenlijst van het Netwerk Groene Bureaus (NGB 2020), aangevuld met verkennende analyse op het gebied van gebiedsbescherming (Natura 2000-gebieden en Natuurnetwerk Nederland) en een verkennende analyse op het gebied van houtopstanden. De plus betekent dat er aanvullend ook kansen voor natuurontwikkeling in kaart zijn gebracht.

3.3 Werkwijze

Voor het onderzoek werd een bureaustudie uitgevoerd en werd een veldbezoek aan de locatie gebracht. Als eerste werd voor het onderzoek, op basis van informatie van de opdrachtgever, het plangebied in beeld gebracht en werden de toekomstige ontwikkelingen beschreven. Vervolgens werd onderzocht welke beschermde plant- en diersoorten in de omgeving van het plangebied zijn te verwachten. Hiervoor werd de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geraadpleegd op 23 januari 2023, waarbij waarnemingen van de afgelopen 10 jaar werden opgevraagd. Aanvullend hierbij is gebruik gemaakt van andere bronnen, als websites en verspreidingsatlassen. Bij deze bureaustudie werd ook de ligging van het plangebied ten opzichte van Natura 2000-gebieden en gebieden die via de provinciale verordening zijn beschermd onderzocht. Hiervoor werd onder meer informatie van de website van de provincie geraadpleegd. Ten slotte werd nagegaan of beschermde houtopstanden in het plangebied aanwezig zijn.

Vervolgens werd een veldbezoek aan het plangebied en de directe omgeving ervan gebracht. Dit bezoek vond plaats op 25 januari 2023, bij droog, half bewolkt weer en een temperatuur van circa 5 graden Celsius. Doel van deze veldverkenning was om een indruk te krijgen van de habitats ter plaatse en om de geschiktheid van het plangebied voor de verschillende soortgroepen te beoordelen. Het veldbezoek heeft niet de status van een volledige veldinventarisatie. Het eenmalige veldbezoek geeft een globaal beeld van aanwezige soorten en habitats op basis van een momentopname.

Met de gegevens uit de bureaustudie en het veldbezoek is vervolgens een inschatting gemaakt van de mogelijke effecten op beschermde soorten, beschermde gebieden en beschermde houtopstanden. Op basis van deze inschatting is een advies opgesteld met aanbevelingen voor vervolgstappen. Nadat het eerste conceptrapport gereed was, is dit beoordeeld op inhoud en vorm door een deskundig collega. Het commentaar is vervolgens besproken en verwerkt, om zo tot een eensluidend advies te komen.

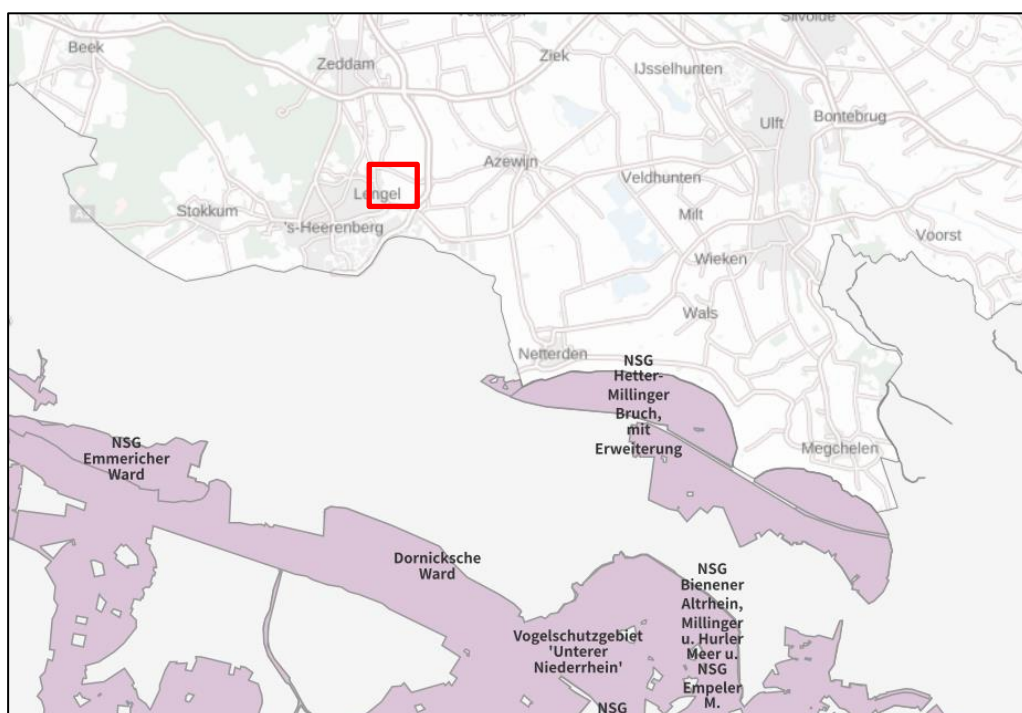
4 Aanwezigheid beschermde gebieden en soorten

In dit hoofdstuk beschrijven wij de ligging van het plangebied ten opzichte van beschermde gebieden en beschrijven we de kans op de aanwezigheid van beschermde soorten. In het volgende hoofdstuk volgt een beoordeling van de mogelijke effecten op beschermde gebieden en beschermde soorten ten gevolge van de ontwikkeling.

4.1 Ligging beschermde gebieden

4.1.1 Ligging Natura 2000-gebied

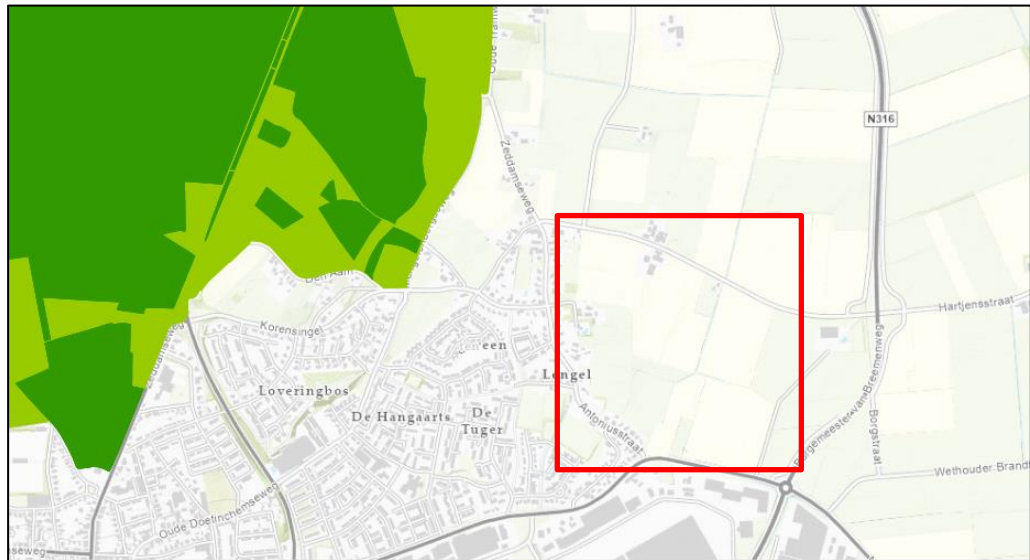
Het onderzoeksgebied ligt niet in een gebied dat in het kader van de Wet natuurbescherming is aangewezen (zie navolgende afbeelding). Wel liggen de Duitse natuurgebieden NSG Hetter-Millinger Bruch, mit Erweiterung en NSG Emmericher Ward in de omgeving van het onderzoeksgebied. Deze liggen respectievelijk 4 en 5,7 kilometer van het onderzoeksgebied verwijderd.

Globale ligging van het plangebied (rood omkaderd) ten opzichte van Natura 2000-gebieden.
Bron: Aerial.

4.1.2 Ligging Natuurnetwerk Nederland

Het plangebied ligt niet binnen Gelders Natuurnetwerk (zie navolgende afbeelding). Het dichtstbijzijnde gedeelte van het natuurnetwerk bevindt zich op ongeveer 1,2 kilometer ten noordwesten van het onderzoeksgebied. Er bevinden zich geen weidevogelleefgebieden of ganzenfoerageergebieden in de omgeving van het onderzoeksgebied.

Globale ligging van het plangebied (rood omkaderd) ten opzichte van het Gelders Natuurnetwerk en Groene ontwikkelingszone. Bron: Provincie Gelderland.

4.2 Aanwezigheid beschermde soorten

4.2.1 Zorgplicht, voor alle in het wild levende dieren en planten

In het onderzoeksgebied zijn gebouwen aanwezig en ook is voldoende groen aanwezig. Het plangebied vormt daarmee geschikt leefgebied voor in het wild levende planten en dieren.

4.2.2 Vogelrichtlijnsoorten

4.2.2.1 Vogelsoorten met niet-jaarrond beschermde nesten

Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied soorten met niet jaarrond beschermde nesten aangetroffen als kauw, houtduif en merel. Dergelijke soorten kunnen mogelijk in of direct rondom het onderzoeksgebied tot broeden komen. Er zijn daarnaast meerdere vogelnesten waargenomen in en rondom het onderzoeksgebied.

Aangetroffen vogelnest in een boom op het erf van boerderij De Laak.

4.2.2.2 Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten

Naast de reguliere bescherming in het broedseizoen zijn er verschillende vogelsoorten van wie de nesten jaarrond worden beschermd. Deze jaarrond beschermde status is vanwege verschillende redenen. Zo zijn er soorten die het hele jaar gebruik maken van het nest. Daarnaast zijn er koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en daarin zeer honkvast zijn. Ook zijn er soorten die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die nauwelijks in staat zijn zelf een nest te maken. Hieronder wordt in meer detail beschreven of en in welke mate het gebied geschikt kan zijn voor de betreffende soorten.

Huismus

Huismussen broeden in kieren en spleten van bebouwing en tevens vaak onder (golvende) dakpannen. Een geschikte leefomgeving van de huismus bestaat uit een combinatie van een geschikte nestgelegenheid, voedsel, drinkwater en voldoende dekking in de vorm van stekelige of groenblijvende struiken. Voornamelijk plekken waar bebouwing wordt afgewisseld met groenvoorzieningen herbergen hoge dichtheden aan huismussen (BIJ12 2022).

De bebouwing op het erf van de boerderij is gecontroleerd op potentiële nestplaatsen van huismussen. Het dak van het woonhuis met aangesloten schuur is geschikt voor huismussen om in te broeden. Er zijn namelijk verschillende scheeffliggende dakpannen waar huismussen tussen kunnen kruipen en tot broeden kunnen komen. Ook is er ruimte tussen de eerste rijen dakpannen en het dakbeschot om tot broeden te komen (zie navolgende afbeelding). Het dak van de open schuur is echter niet geschikt voor huismussen omdat er geen dakbeschot aanwezig is.

Scheefliggende dakpannen op het dak van het woonhuis.

Op het erf is ook geschikt groen voor de huismus aanwezig in de vorm van struweel, hagen en kleine bomen. Op dit soort plekken kunnen ze foerageren en beschutting vinden. In de directe omgeving van de boerderij is maar beperkt geschikt groen aanwezig voor huismussen. Het groen op het erf kan daarom in potentie essentieel leefgebied zijn van eventueel aanwezige huismussen.

In het onderzoeksgebied zijn op meerdere plekken geschikte foerageermogelijkheden voor deze mussensoort aanwezig. Het betreft dan:

- Het bosje aan de westzijde van de boerderij;
- Het bosje aan de oostzijde van de boerderij;
- De haag die tegen de westelijke gevel van het woonhuis aan groeit;
- Het aanwezige struweel langs de openschuur en overkapping.

Vanwege de aanwezigheid van geschikte nestplaatsen en potentieel essentieel leefgebied op het erf van boerderij De Laak, dient nader onderzoek naar de huismus plaats te vinden.

Het plangebied bestaat volledig uit agrarische gronden en open grasland. Bebouwing is dan ook niet aanwezig. Aanwezigheid van potentiële nestplaatsen van huismussen in het plangebied is dan ook uitgesloten. Het plangebied grenst echter wel aan bebouwing waar mogelijk nestplaatsen van huismussen aanwezig zijn. Ook is er in de zuidwesthoek van het plangebied geschikt groen aanwezig in de vorm van een haag en een kleine houtsingel. Er is echter in de aangrenzende tuinen en woonwijk voldoende groen aanwezig voor huismussen om te foerageren en beschutting te zoeken. Met de ontwikkeling van het plangebied is dan ook geen significante

verstoring te verwachten wat leidt tot het verlies van functionaliteit van de eventueel aanwezige huismusnesten.

Gierzwaluw

Gierzwaluwen broeden in Nederland in stedelijk gebied. Ze broeden in kolonies, onder daken en in gebouwen. Veel gebruikte nestlocaties zijn onder scheefliggende of kapotte dakpannen, onder nokpannen, in gaten en kieren onder de dakrand en bij dakkapellen, daar waar het zink overloopt van de dakkapel naar de dakpannen. Daarnaast worden soms kunstmatige nestkasten of nestpannen, gaten in muren, gaten achter regenpijpen of ventilatieschachten als broedlocatie gebruikt. Nestlocaties dienen een vrije uitvliegroute op minimaal enkele meters boven de grond te hebben. Dakken dienen verder minimaal een hellingshoek van 45 graden te hebben om als nestlocatie geschikt te zijn (BIJ12 2017a).

De bebouwing op het erf van de boerderij is tijdens het veldbezoek gecontroleerd op de aanwezigheid van kieren in muren of onder dakpannen die een geschikte nestlocatie van de gierzwaluw kunnen zijn. Deze zijn aangetroffen in het woonhuis met aangesloten schuur. Dit betreft onder andere ruimtes onder de nok van het dak en onder dakpannen (zie navolgende afbeeldingen). Nader onderzoek naar de gierzwaluw is dan ook nodig.

Aangetroffen potentiële nestplaatsen voor gierzwaluwen.

In het plangebied is geen bebouwing aanwezig. Aanwezigheid van nestplaatsen van de gierzwaluw in het plangebied is dan ook uitgesloten.

Wespendief en zwarte wouw

De wespendief en de zwarte wouw komen niet voor in de omgeving van het onderzoeksgebied. Het voorkomen van deze soorten in het onderzoeksgebied is dan ook uitgesloten.

Roek

Het habitat van de roek bestaat uit vochtige gras- en bouwlanden met verspreid staande clusters van bomen. Ook parklandschappen en parken aan de rand van vochtige landbouwgebieden worden gebruikt. De roek is een kolonievogel. De nesten bevinden zich in clusters van hogere bomen van 15-25 hoogte. Er worden verschillende boomsoorten gebruikt, waarbij de aanwezigheid van stevige takvorken op enkele meters hoogte leidend is bij de boomkeuze. De functionele leefomgeving rond een nestplaats van een roek moet bestaan uit een combinatie van voldoende volwassen bomen van minimaal 15 meter hoog. Een gevarieerd boomsoortenbestand en minimaal 1,5 hectare vochtig bemest gras- of bouwland binnen een straal van 1500 meter van de nestlocatie (BIJ12, 2017c, SOVON, 2012).

De bomen in en rondom het onderzoeksgebied zijn gecontroleerd op de aanwezigheid van nesten. Er zijn geen bomen met meerdere nesten naast elkaar aangetroffen. Aangezien de roek een koloniebroeder is en er geen nestgroepen zijn aangetroffen in en rondom het onderzoeksgebied, kan aanwezigheid van nesten van de soort in en rondom het onderzoeksgebied worden uitgesloten.

Boomvalk, sperwer en ransuil

De boomvalk is een schaarse broedvogel die leeft in open landschappen, meestal met water in de buurt. De boomvalk broedde oorspronkelijk veel in heiden, bossen en bosranden op zandgrond. Tegenwoordig broedt zij echter meer in open agrarische landschappen en aan de rand van steden. Ook in gebieden die rijk zijn aan menselijke verstoring zoals sport-, bedrijfsterreinen of langs snelwegen wordt door de boomvalk gebroed. Dit heeft deels te maken met een toenemende predatiedruk van havik in het oorspronkelijke broedgebied. De boomvalk gebruikt voornamelijk nesten van kraaien maar ook duiven of andere roofvogels om in te broeden en gedraagt zich in broedtijd onopvallend. Nesten kunnen in boomgroepen, vrijstaande bomen maar ook op hoogspanningsmasten zijn gelegen. De broedperiode is in mei-juni (SOVON 2002, www.vogelbescherming.nl).

De sperwer komt voor in allerlei typen bos en kleinschalig landschap met boomgroepen. De soort broedde traditioneel in dichte, niet te oude naaldbossen of gemengde bossen. Onder andere door toename van de havik, die in vergelijkbaar gebied leeft en ook op de sperwer jaagt, broedt de sperwer tegenwoordig echter op allerlei plekken in dichte loofbosjes, wegbeplanting en stadstuinen. De sperwer maakt elk jaar een nieuw nest binnen het bezette territorium, vaak dicht bij het oude. Het nest wordt direct aan de stam op dikke takken gebouwd. Soms wordt het oude nest van een houtduif verder uitgebouwd. De soort broedt van eind april tot eind juni (SOVON, 2002).

Ransuilen broeden in allerlei gebieden, waar open veld aanwezig is met voldoende muizen. Ze mijden grote bossen, boomloze gebieden en steden. Tegenwoordig wordt vooral in kleine bosjes en agrarisch cultuurland gebroed. De soort nestelt in een oud

nest van een andere soort, bij voorkeur van ekster of zwarte kraai, maar soms ook van houtduif, buizerd of havik. Ze broeden bij voorkeur in naaldbomen, die het beste dekking geven, maar ook in loofbomen, houtwallen, boomgroepen en solitaire bomen. De broedperiode is van half februari tot eind juli, waarbij eileg plaatsvindt van half maart tot half april. (SOVON 2002, www.sovon.nl, www.vogelbescherming.nl).

Alle bomen in het onderzoeksgebied en minimaal 75 meter eromheen zijn onderzocht op aanwezige holten en nesten. Er is één eksternest aangetroffen op het erf van boerderij De Laak. Ook zijn er twee middelgrote nesten en een holte van een specht aangetroffen in de bomenrij langs de Hartjensstraat. De holte is waarschijnlijk van een grote bontenspecht. De specht werd namelijk in dezelfde boom waargenomen als de holte. Verder zijn er vijf middelgrote nesten en drie kleine nesten aangetroffen verspreid in de aangrenzende bomenrij ten oosten van het plangebied. Twee van de acht aangetroffen nesten waren gevestigd op een dikke tak dichtbij de stam. Het is goed mogelijk dat één van deze nesten toebehoort aan de boomvalk, sperwer of ransuil. Nader onderzoek is dan ook noodzakelijk.

Aangetroffen spechtenhol in een boom langs de Hartjensstraat;

Één van de aangetroffen nesten in de oostelijke bomenrij;

Buizerd en havik

De buizerd heeft de voorkeur voor een afwisselend landschap waar bossen worden afgewisseld door open terrein, weilanden en houtwallen. De combinatie van een bos of bosje met nabijgelegen open land is ideaal. De buizerd maakt in de meeste gevallen gebruik van een bestaand kraaien- of blauwe reigernest, en bouwt deze verder uit tot een omvangrijk nest. Het territorium en bijbehorende nesten wordt jaarrond verdedigd. Nesten bevinden zich in hoge bomen tussen de 6 en 27 meter, grofweg tussen de 1/3 en 2/3 van de boomhoogte. Het nest bevindt zich direct langs de stam of soms op een zijtak, enkel in grove dennen ook in de boomtop (SOVON, 2002).

De havik komt voornamelijk voor in naald- en loofbos en kan een territorium levenslang bezetten. Ook moerasbos en parken worden gebruikt. Door onderlinge concurrentie en voedselgebrek in bosgebieden worden ook steeds vaker dieren in groengebieden rond de stad aangetroffen. De havik maakt (meestal) zelf een nest hoog in de kroon van een boom welke vaak jarenlang achtereen wordt gebruikt. Soms wordt een nest van een andere roofvogel opgelapt. Meestal worden naaldbomen maar soms ook loofbomen gebruikt. De broedtijd loopt van eind maart tot begin juli (SOVON, 2002, www.vogelbescherming.nl). De broedtijd van deze soort is van eind februari tot eind juli, met een legpiek van eind maart tot eind april.

In het onderzoeksgebied en 75 meter eromheen zijn alle bomen onderzocht op de aanwezigheid van nesten die groot genoeg kunnen zijn voor de buizerd of havik. Deze zijn niet aangetroffen en zijn daarom hier ook niet aanwezig. Nader onderzoek hiernaar is niet noodzakelijk.

Steenuil

De steenuil is een honkvaste soort die het gehele jaar in een klein territorium van enkele honderden meters verblijft. Het jachtgebied bestaat uit open terrein met lage vegetatie. Nesten worden het gehele jaar ook als verblijfplaats gebruikt. Nestplaatsen bevinden zich op erven van burgerwoningen, bij boerderijen in agrarisch cultuurlandschap en aan dorpsranden. Nesten worden hier in boomholten, nestkasten of nauwe ruimten in gebouwen gemaakt. De soort broedt vanaf maart tot mei. De jongen vestigen zich op korte afstand van het ouderlijk territorium (SOVON, 2002, BIJ12, 2017d).

Het plangebied maakt deel uit van een compensatiegebied voor de steenuil. Over dit compensatiegebied zijn afspraken gemaakt met de provincie. Voor de steenuil is bijvoorbeeld het specifieke voorschrift opgenomen dat er in totaal vijf hectare ongeschikt/matig geschikt foerageergebied dient te worden omgezet naar optimaal foerageergebied. Bij het wijzigen van de kwalitatieve verplichting uit de overeenkomst, zou ook in de toekomstige situatie aan dit voorschrift blijvend moeten worden voldaan. Ofwel: ook in de nieuwe situatie zal dan in ieder geval sprake moeten zijn van totaal 5 hectare optimaal foerageergebied voor de steenuil. Om te kunnen beoordelen of we kunnen afwijken van de kwalitatieve verplichting uit de ruilvereenkomst is daarom eerst nader onderzoek nodig. Dit moet inzichtelijk maken welke van beschermde soorten nog aanwezig zijn en wat het essentiële foerageergebied is waarbinnen een compensatieperceel gezocht zou moeten worden. Op basis van dit onderzoek kan vervolgens worden beoordeeld of nog steeds voldoende aan de voorschriften uit de ontheffing soortenbescherming kan worden voldaan. Wanneer blijkt dat aan de voorschriften kan blijven voldaan, kan er worden afgeweken van de vastgelegde kwalitatieve verplichting.

Kerkuil

De kerkuil komt voor in cultuurland met gras- en bouwlanden die begrensd worden door kruidenrijke akkerranden, houtwallen, heggen of bosjes. Kerkuilen broeden vooral in de hoge, donkere en tochtvrije delen van boerenschuren, kerken, kastelen en torens en bij hoge uitzondering in een holle boom. Tegenwoordig broedt 90 procent van de gevallen in een speciale nestkast. De kerkuil is zeer honkvast en blijft zijn hele leven in de buurt van zijn gekozen leefgebied. De broedlocatie is vaak een andere als de winterverblijfplek (SOVON, 2002).

Het gehele onderzoeksgebied bevindt zich aan de rand van het dorp en bestaat uit open terrein, bosjes, bomenrijen en agrarische percelen. Dergelijk terrein is geschikt als leefgebied voor de kerkuil. Ook zijn er verschillende boerenerven in de buurt waar een kerkuil zijn nestplaats kan hebben. Aanwezigheid van essentieel leefgebied van de kerkuil in het gehele onderzoeksgebied kan daarom niet worden uitgesloten.

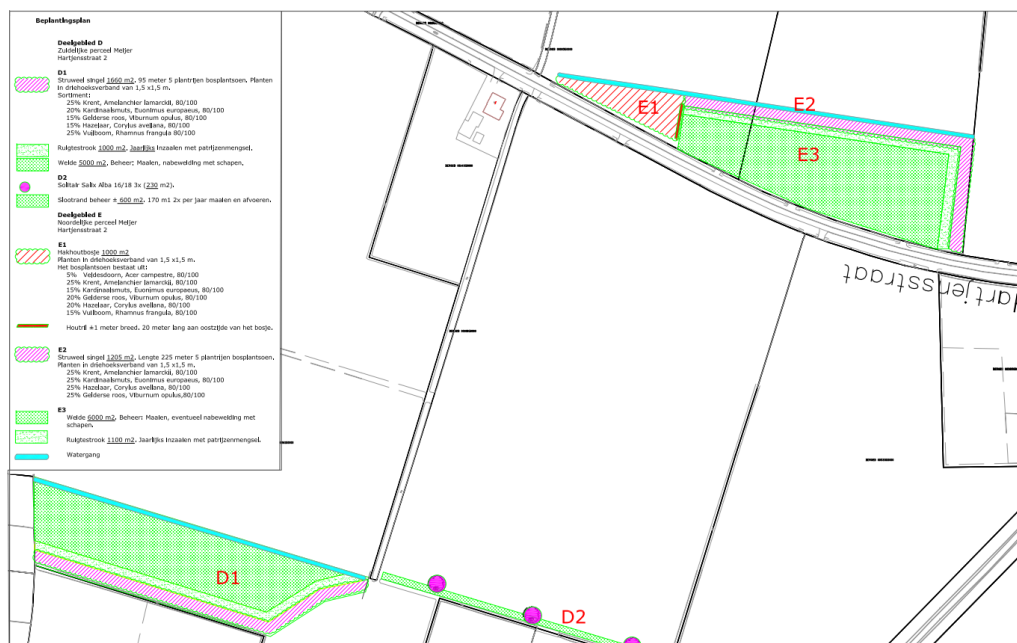

Eén van de aangetroffen steenuil kasten rondom het onderzoeksgebied.

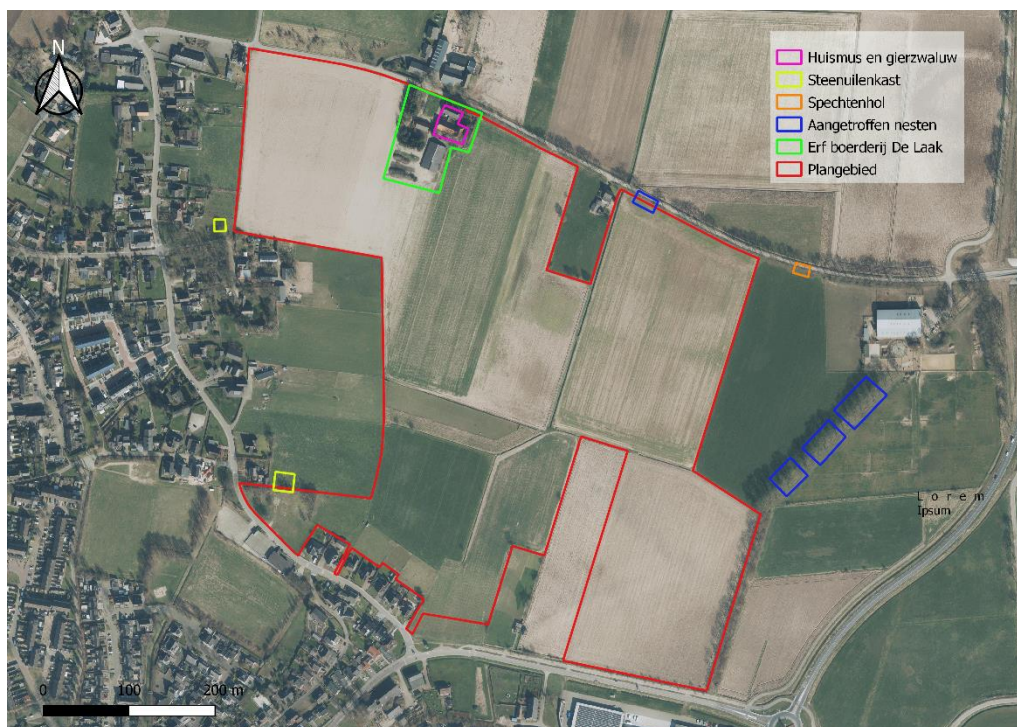
Patrijs

Patrijzen zijn standvogels van open agrarisch gebied, heidevelden en hoogvenen. Akkerland is het meest in trek, vooral als dit wordt afgewisseld met ruige dijken, slootranden, wegbermen en houtwallen. Patrijzen eten zowel plantaardig als dierlijk voedsel, maar de jongen leven de eerste weken louter van insecten en ander klein gedierte (www.Vogelbescherming.nl).

De patrijs komt volgens omwonenden in en rondom het onderzoeksgebied voor. Daarnaast bevindt zich in het plangebied een compensatiegebied voor de patrijs. Hoewel nesten van de patrijs niet jaarrond beschermd zijn, kunnen deze bij de geplande ontwikkeling echter wel worden beschadigd of vernield. Dit is verboden onder de Wet natuurbescherming. De periode waarin de meeste vogelsoorten broeden, loopt globaal van half maart tot half augustus, maar ook broedgevallen buiten deze periode zijn gewoon beschermd. De provincie geeft aan dat indien de compensatieverplichting wordt verplaatst naar een ander compensatiegebied, er ecologisch onderzoek noodzakelijk is. Zie onderstaande afbeelding voor de ligging van het compensatiegebied binnen het plangebied.

De kaart hieronder geeft de locatie van de aangetroffen nesten, potentiële verblijfplaatsen van huismus en gierzwaluw, steenuilenkasten en een spechtenhol weer.

Overige vogelsoorten

Andere vogelsoorten waarvan het nest jaarrond is beschermd, nestelen op hoge gebouwen (slechtvalk), op richels van bergen of steengroeven en soms op oude roofvogelnesten (oehoe), langs stromende beken (grote gele kwikstaart), of op speciale nestpalen (ooievaar) (SOVON 2002, vogelbescherming.nl, sovon.nl). Deze elementen zijn niet in het onderzoeksgebied aanwezig. Nesten van deze vogelsoorten worden dan ook niet verwacht.

4.2.3 Planten

De vaatplanten die zijn beschermd middels de Wet natuurbescherming betreffen veelal zeldzame soorten, waarvan de meeste Rode Lijst-soorten, met specifieke groeiplaatsen in met name stabiele en natuurlijke biotopen, zoals bossen, zeeduin, kalkgraslanden, beekdalen, veengronden en moerassen. Ook is een aantal soorten beschermd die groeit op oude en verweerde muren en zijn enkele zeldzame akkerplanten beschermd. Een deel van de beschermde planten komt alleen voor in Zuid-Limburg. Veel soorten komen voornamelijk voor op kalkhoudende en voedselarme grond (Sparrus et al. 2012). Naast de beschermde vaatplanten zijn er twee mossoorten beschermd. Beide soorten zijn zeer zeldzaam. Tonghaarmuts is in Nederland gevonden in vochtige, jonge wilgenbossen en in jonge aanplant van zomereik. Geel schorpioenmos groeit op moskussens op weinig substraat (Janssen en Schaminee 2004, verspreidingsatlas.nl).

In het plangebied is sprake van een bemeste, voedselrijke en regelmatig bewerkte grond. Beschermde planten worden in een dergelijk biotoop niet verwacht.

Ook zijn er geen beschermde plantensoorten aangetroffen op het erf van de boerderij. Hier bestaat de beplanting aan de oostzijde van het erf voor het grootste gedeelte uit coniferen en sparren. Aan de zijde van de Hartjensstraat bestaat het bosje met sparren.

4.2.4 Grondgebonden zoogdieren

4.2.4.1 Aanwezigheid soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

Zoals beschreven in paragraaf 2.2, geldt voor een aantal meer algemeen voorkomende beschermde soorten zoogdieren een provinciale vrijstelling van de verboden in de wet. Het is goed mogelijk dat in of nabij het onderzoeksgebied deze soorten voorkomen, zoals de veldmuis of egel. Deze soorten komen wijdverspreid voor en stellen geen hoge eisen aan hun omgeving.

4.2.4.2 Aanwezigheid soorten waarvoor geen vrijstelling geldt

Deze beschermde grondgebonden zoogdieren komen voornamelijk voor in natuurlijke- of half-natuurlijke habitats zoals bos, heide of kleinschalig agrarisch landschap. Een aantal soorten is zeer zeldzaam en komt alleen in Zuid-Limburg voor. Dit geldt voor hamster, hazelmuis, eikelmuis, molmuis, lynx en wilde kat. Ook de wolf is zeer zeldzaam. Andere soorten, zoals bever, boomarmert, das, eekhoorn, steenarmert, waterspitsmuis en wild zwijn komen algemener voor. Met name eekhoorn en steenarmert worden ook regelmatig in meer stedelijk gebied aangetroffen (Lange et al. 2003, verspreidingsatlas.nl).

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF komen de bunzing en wezel in de omgeving van het projectgebied voor. Daarnaast ligt volgens verspreidingsatlas.nl het onderzoeksgebied in het globale verspreidingsgebied van de boommarter, hermelijn, eekhoorn, steenmarter en das.

Bunzing, wezel en hermelijn

De bunzing heeft een voorkeur voor een kleinschalig landschap met voldoende schuilmogelijkheden en water in de nabijheid. De soort kan ook voorkomen in een bebouwde omgeving met veel groen en in open bossen. De bunzing maakt zijn schuilplaats in oude hopen van konijn, mol, vos en das, maar ook steenhopen, holle bomen en boomwortels worden als schuilplaats gebruikt (Bouwens, 2017).

De wezel is niet gebonden aan een bepaald landschapstype maar heeft een voorkeur voor een kleinschalig (cultuur-) landschap. Een vereiste is wel dat er voldoende dekking aanwezig is, bijvoorbeeld in de vorm van bosschages, houtstapels of heggen. De soort komt ook wel voor in een groene bebouwde omgeving. De soort mijdt natte gebieden. Als verblijfplaats gebruiken ze onder meer houtstapels, oude hopen van muizen, ratten en konijnen (Bouwens, 2017).

De hermelijn leeft in een kleinschalig landschap waar voldoende dekking en open water aanwezig is. De soort mijdt bossen en de bebouwde kom. Als verblijfplaats worden meestal oude mollen of konijnenhopen gebruikt, maar de soort kan ook voorkomen in bijvoorbeeld holten in bomen, of houtstapels (Bouwens, 2017). Een gang of hol met een doorsnede van vijf centimeter is al groot genoeg om een hermelijn te huisvesten.

Het groen en de bebouwing op het erf van boerderij De Laak is daarentegen zeer geschikt voor kleine marters. Er zijn namelijk verschillende elementen aanwezig die als potentiële verblijfplaats van een kleine marter kan dienen zoals de bosjes, houtstapels en het kleine stakenbos (zie navolgende afbeelding). Aanwezigheid van (essentiële elementen van) deze martersoorten in alle deelgebieden kan al met al niet op voorhand worden uitgesloten.

Het plangebied bestaat vrijwel alleen uit agrarische percelen. Dekking in de vorm van struweel of hogere vegetatie is nauwelijks aanwezig. Enkel rondom de weide is wat hogere vegetatie aanwezig en het bosje in zuidwestelijke hoek. De aangrenzende houtsingel ten oosten van het plangebied is echter wel zeer geschikt voor kleine marters. Deze maakt echter geen onderdeel uit van het plangebied en blijft dan ook behouden.

Aanwezigheid van de hermelijn in het onderzoeksgebied kan echter wel op voorhand worden uitgesloten. Er is namelijk weinig tot geen beschutting aanwezig rondom de sloot in het plangebied wat voor een hermelijn essentieel is. Daarnaast ligt het plangebied aan de rand van stedelijk gebied wat het voorkomen van de soort verder verkleint.

Steenmarter

De steenmarter leeft bij voorkeur in een kleinschalig, parkachtig landschap. De soort is met name aanwezig in de nabijheid van dorpen, boerderijen en ook steden. Elementen als groenstroken, heggen, bosjes en greppels zijn belangrijk voor het vinden van voedsel en als dekking. Binnen zijn leefgebied heeft de steenmarter vele schuilplaatsen, zoals boomholtes, takkenhopen, dicht struweel en ruimtes in bebouwing. Hier bewoont de soort bijvoorbeeld zolders, kruipruimtes of ruimtes in de spouw (www.zoogdiervereniging.nl).

Het gehele onderzoeksgebied vormt geschikt leefgebied voor de steenmarter, vanwege verspreide aanwezigheid van bosjes, agrarisch perceel, een houtsingel en open grasland. Ook kan de steenmarter verblijven in de verlaten boerderij en de schuren. Er zijn namelijk verschillende gaten aanwezig waardoor de steenmarter toegang heeft tot de schuur en de woning.

De boerderij is vervallen waardoor er verschillende toegangsmogelijkheden zijn voor de steenmarter tot het huis en de schuur.

Boommarter

De boommarter is een schuwe martersoort en heeft een voorkeur voor oud (loof-)bos, maar is ook in andere typen bos te vinden. De soort komt soms ook in meer open terreinen voor, mits er voldoende bosjes en lijnvormige elementen in de omgeving zijn, zoals heggen en houtwallen. De boommarter komt slechts incidenteel voor in de nabijheid van gebouwen. Boommarters kiezen een rustplaats in boomholten, konijnen-, vossen of dassenhollen, tussen boomwortels of onder takkenbossen. Nesten worden vaak in oude spechten- of eekhoornholten of inrottingsholten gemaakt (www.zoogdiervereniging.nl).

Het onderzoeksgebied grenst aan de dorpskern van Lengel. Ook is geen bos aanwezig en is de hoeveelheid bosschages en houtwallen en dergelijke beperkt. Al met al is geen geschikt leefgebied voor de boomarter in het onderzoeksgebied aanwezig. Van aanwezigheid van deze soort is hier dan ook geen sprake.

Das

De das leeft in allerlei soorten biotopen en heeft een voorkeur voor een kleinschalig landschap, met akkers, bosjes, weiland en houtwallen. Leefgebied van de das moet voldoende dekking bieden, met weinig verstoring, een groot voedselaanbod, een bodem waarin ze goed kunnen graven en met een grondwaterstand lager dan 1,5m onder het maaiveld. De das is een omnivoor. Het belangrijkste voedsel voor de das zijn regenwormen. Daarnaast eten ze vruchten, noten, granen, paddenstoelen, knaagdieren, egels, slakken en insecten.

Het onderzoeksgebied bevat verschillende elementen die geschikt zijn voor de das. Er zijn houtsingels en bosjes aanwezig die als geleiding kunnen dienen voor de das en waar deze mogelijk ook een burcht kan bouwen. Overigens is de aanwezigheid van een hoofdburcht hier niet te verwachten. Een vluchtpijp is eventueel wel mogelijk. De aanwezige agrarische percelen kunnen daarnaast als foerageergebied dienen. Ook is geschikt bos voor een hoofdburcht niet ver weg en ligt het binnen de afstand die dasen kunnen afleggen op zoek naar voedsel. Het gebruik van het gehele onderzoeksgebied door de das, waarbij het ook een essentiële functie kan hebben, is niet op voorhand uit te sluiten. Er is nader onderzoek nodig om te bepalen of het plangebied essentieel leefgebied voor de das vormt.

Eekhoorn

De eekhoorn leeft in allerlei typen bos en is ook in tuinen of parken in de omgeving van bos aan te treffen mits daar voldoende voedsel beschikbaar is. Ze maken een bolvormig nest van takken en bladeren op minimaal vijf meter hoogte in de boom. Ook natuurlijke boomholtes, oude kraaien- of eksterneesten, nestkasten of spechtenholen worden als nestlocatie gebruikt (zoogdiervereniging.nl).

Alle bomen in en rondom het onderzoeksgebied zijn gecontroleerd op nesten van de eekhoorn. Deze zijn niet aangetroffen. Ook zijn er geen sporen van de eekhoorn zoals in de vorm van afgekloven eikels en dennenappels aangetroffen. Aanwezigheid van essentieel leefgebied van de eekhoorn binnen het onderzoeksgebied is dan ook uitgesloten.

4.2.5 Vleermuizen

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF komen de franjestaart, gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, watervleermuis, rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis in de buurt van het plangebied voor. Alle vleermuissoorten, alsmede hun verblijfplaatsen, essentiële foerageergebieden en vliegroutes zijn beschermd volgens de Wet natuurbescherming.

Vleermuizen zijn globaal op te delen in gebouwbewonende soorten zoals gewone dwergvleermuis en boombewonende soorten als rosse vleermuis en watervleermuis

Daarnaast bestaan soorten die van beide elementen gebruikmaken. Daarbij is ook onderscheid te maken in zomer- en winterverblijfplaatsen van de verschillende soorten. Sommige soorten zoals de gewone dwergvleermuis verblijven het gehele jaar in gebouwen (spouwmuren, achter gevelbetimmeringen, etc.). Andere soorten als de rosse vleermuis verblijven jaarrond in bomen (in holten, holen en achter loshangend schors). De watervleermuis overwintert echter weer in bunkers, grotten en kelders en verblijft in de zomerperiode in boomholten (Dietz et al. 2011).

4.2.5.1 Gebouwbewonende vleermuissoorten

Gebouwbewonende vleermuizen hebben hun verblijfplaats achter bijvoorbeeld gevelbetimmering, in spouwmuren, achter dakbeschot, achter luiken en in schoorstenen (BIJ12 2017b, Dietz et al. 2011).

De bebouwing op het erf van de boerderij is tijdens het veldbezoek geïnspecteerd op de aanwezigheid van geschikte kieren, spleten. Er zijn in het woonhuis met de aangesloten schuur meerdere geschikte plekken voor gebouwbewonende vleermuizen aangetroffen. Zo kunnen vleermuizen onder nokpannen kruipen, onder scheefliggende dakpannen en in aanwezige kieren. Bovendien zijn er op het erf meerdere bosjes en ander geschikt groen aanwezig, wat vleermuizen foerageermogelijkheden biedt. Foe-rageergebied in de directe omgeving van een potentiële verblijfplaats vergroot de kans dat een ruimte als verblijfplaats wordt gebruikt. Vanwege de mogelijk geschikte verblijfplaatsen en de foerageerplekken in de nabijheid, kan de aanwezigheid van verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen in het woonhuis en de aangesloten schuur niet op voorhand worden uitgesloten.

De open schuur en de stal hebben echter geen dakbeschot. Hierdoor kunnen vleermuizen niet wegkruipen tussen de dakpannen of golfbeplating. Verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen zijn hier dan ook uitgesloten.

Aanwezigheid van de watervleermuis kan wel op voorhand worden uitgesloten omdat er geen geschikt watervoerend element binnen een straal van 500 meter van de boerderij aanwezig is.

In het plangebied is geen bebouwing aanwezig. Verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen zijn hier dan ook uitgesloten.

4.2.5.2 Boombewonende vleermuissoorten

Boombewonende soorten worden gevonden in holten en spleten in bomen en achter loshangend schors. Bomen dienen hiervoor een zekere diameter en leeftijd te hebben. Zo hebben vleermuizen genoeg ruimte in de boom. Grofweg zijn hardhout bomen als eik en beuk jonger dan 60 jaar en zachthout bomen jonger dan ongeveer 30 jaar voor een spechtenhol nog niet geschikt (Zoogdiervereniging & Probos 2012). In het onderzoeksgebied en direct hieromheen staan verschillende bomen. Deze zijn tijdens het veldbezoek geïnspecteerd op geschikte holtes en loszittende schors. Deze zijn niet aangetroffen. Verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen zijn daarom niet in het onderzoeksgebied te verwachten.

De mogelijkheden voor de verschillende verblijffuncties voor boom- en gebouwbewonende vleermuizen zijn per soort beoordeeld. Deze beoordeling is gebaseerd op de

bekende verspreiding, de ecologie van de soort en de aangetroffen situatie. De soorten en functies die niet zijn uit te sluiten zijn samengevat in de navolgende tabel.

Vleermuissoorten en functies die wel of niet zijn uit te sluiten in het plangebied. "x"= functie is niet uit te sluiten, "-" = functie is uit te sluiten.

Vleermuissoort	Kraamverblijf	Zomerverblijf	Paarverblijf	Winterverblijf
Gewone dwergvleermuis	x	x	x	x
Ruige dwergvleermuis	-	x	x	x
Laatvlieger	x	x	x	x
Gewone grootoorvleermuis	x	x	x	-
Watervleermuis	-	-	-	-
Franjestaart	-	-	-	-

4.2.5.3 Essentieel foerageergebied

Alle in Nederland voorkomende vleermuizen leven van insecten. Zij foerageren daarom op plaatsen waar veel insecten aanwezig zijn. Voorbeelden van veel voorkomende foerageergebieden zijn openingen op kruinhoogte tussen bomen, boven water en in de luwte van dijken. Als een dergelijk foerageergebied van zeer groot belang is voor vleermuizen van een bepaalde verblijfplaats, kan gesproken worden van een essentieel foerageergebied. Als een dergelijk foerageergebied verloren zou gaan, zou de voedselvoorziening van deze vleermuizen verdwijnen, waardoor ze de verblijfplaats moeten verlaten. Het verdwijnen van het foerageergebied leidt zo tot het niet meer functioneren van de verblijfplaats. Dergelijk essentieel foerageergebied is beschermd.

In het onderzoeksgebied staan rondom de boerderij enkele bosjes en in de zuidwestelijke hoek van het plangebied wat bomen. Verder bestaat het plangebied uit agrarisch perceel of open grasland. In de directe omgeving is vergelijkbaar en/of beter alternatief foerageergebied aanwezig waar vleermuizen voedsel kunnen vinden. Dit betreft onder andere de bomenrijen direct ten noorden en oosten van het plangebied. Het is dan ook niet waarschijnlijk dat het groen in het onderzoeksgebied een essentieel foerageergebied voor vleermuizen vormt.

4.2.5.4 Essentiële vliegroutes

Om zich van hun verblijfplaatsen naar hun foerageergebied te verplaatsen worden door een aantal soorten steeds dezelfde lijnvormige elementen gebruikt. Bijvoorbeeld de gewone dwergvleermuis gebruikt vaak bomenrijen waaraan het zich kan oriënteren. Als een dergelijke route verdwijnt of onderbroken wordt, vervalt deze mogelijkheid om van verblijfplaats naar foerageergebied te komen. Vleermuizen moeten dan een alternatieve route zoeken. Als dit niet mogelijk is en als de vliegroute door veel vleermuizen wordt gebruikt, kan dit een groot negatief effect op de vleermuizenpopulatie in het gebied hebben (Limpens et al. 2004). Daarom zijn dergelijke vliegroutes beschermd.

Van een doorlopende groenstructuur is in het onderzoeksgebied geen sprake, het is daarom niet te verwachten dat de bomen in het onderzoeksgebied onderdeel

uitmaken van een essentiële vliegroute voor vleermuizen. Wel is het mogelijk dat de bomenrijen direct ten oosten en noorden van het onderzoeksgebied deel uitmaken van een essentiële vliegroute. Het is daarom belangrijk dat er tijdens de bouw geen verlichting op deze bomenrij wordt gezet. Indien deze maatregel niet kan worden uitgevoerd dient de vliegroute nader te worden onderzocht.

4.2.6 Reptielen

Reptielen komen in ons land voornamelijk voor op de hogere zandgronden, in duin-, bos- of heidegebieden. De ringslang komt daarnaast ook voor in veengebieden en laat zich ook in meer stedelijk gebied zien. Deze soort komt vooral voor ten noorden van de grote rivieren. De muurhagedis is gebonden aan warme, stenige plekken en leeft in Nederland vooral in Maastricht en is daarnaast op verschillende plaatsen uitgezet. (Creemers en van Delft 2009).

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF en verspreidingsatlas.nl komen de gladde slang, hazelworm, levendbarende hagedis en zandhagedis in de buurt van het onderzoeksgebied voor.

Hazelworm

De hazelworm leeft in bossen, bosranden, houtwallen en heide maar ook in parken en tuinen in een bosrijke omgeving. De soort wordt het meest in de randzone van heide- en bosterreinen aangetroffen. Het leefgebied bestaat uit enigszins vochtige, met dichte vegetatie bedekte gebieden. Ze hebben daarbij een voorkeur voor habitats met voldoende gevarieerde structuur in de vegetatie en ook met holen en gaten in de grond. Door deze variatie kunnen de dieren hun temperatuur regelen zonder in alle openheid te hoeven zonnebaden. Ook in kleinschalig cultuurlandschap kan de soort worden aangetroffen. Hazelwormen leven deels ondergronds, onder blad of onder heidestruiken. De overwintering gebeurt ondergronds, in droge holten, die gedeeltelijk zelf gegraven zijn (Creemers & van Delft, 2009).

Verspreid over het onderzoeksgebied zijn enkele elementen aanwezig die potentieel geschikt leefgebied kunnen vormen voor de hazelworm. Echter, deze reptielsoort heeft een robuuster netwerk van geschikt leefgebied nodig, wat ook zonder barrières aansluit op een kernleefgebied in een heide- en bosterrein. Daarvan is in het onderzoeksgebied en de omgeving geen sprake. Aanwezigheid van de hazelworm in het onderzoeksgebied is derhalve niet aan de orde.

Gladde slang

De gladde slang komt in Nederland voornamelijk voor op de Veluwe en enkele grotere hoogvenen en stuwwallen in Oost- en Zuid-Nederland. De soort is gebonden aan droge, zonnige habitats zoals heidevelden, rotswanden en wijngaarden. In hoogveen komt de soort vooral in de drogere randzones voor (vaak bij dijkjes en paden) omdat de hoogveenkern te nat is voor overwintering. Vooral droge heideterreinen worden bewoond maar ook open bossen en jonge aanplant op zandgrond. De soort overwintert in vorstvrije holen onder de grond tussen oktober en april (Creemers & van Delft 2009, www.ravon.nl).

In en rondom het onderzoeksgebied is geen geschikt habitat zoals heidevelden en wijngaarden aanwezig. Vanwege het ontbreken van geschikt functioneel leefgebied kan het voorkomen van de soort op voorhand worden uitgesloten.

Levendbarende hagedis

Het habitat van de levendbarende hagedis bestaat uit vochtige gebieden zoals natte heiden, drogere delen van moerassen of veengebieden, duinen, open bossen en bosranden. Heide en hoogveen zijn een voorkeurs habitat. De soort wordt ook vaak in bermen, dijken en langs spoorlijnen aangetroffen welke van grote betekenis zijn voor de uitwisseling tussen populaties. Ook in half-natuurlijke graslanden en ruigten kan de soort gedijen. Open plekken om te zonnen zijn een voorwaarde voor vestiging. Winterverblijven bestaan uit vorstvrije plekken in zeggepollen, zandholten of onder boomstronken (Creemers & van Delft, 2009).

In en rondom het onderzoeksgebied is geen geschikt habitat zoals heidevelden en hoogveen aanwezig. Vanwege het ontbreken van geschikt functioneel leefgebied kan het voorkomen van de soort op voorhand worden uitgesloten.

Zandhagedis

De zandhagedis komt voor op droge en zandige plekken op (struik)heidevelden, duinen of bosranden. Ook op open plekken in het bos en langs weg- en spoorbermen is de soort te vinden. De aanwezigheid van struikheide en helm en voldoende zonnige plekken zijn hierbij de belangrijkste structuurbepalende landschapskarakteristieken. De optimale habitat is een mozaïek van dwergstruikvegetatie, hogere grassen en kale grond. In kalkrijke duinen bestaat het voorkeurs habitat uit met duinriet vergrast duindoornstruweel met lage grassen, korstmossen en zand. Zandhagedissen overwinteren in de grond in een verlaten zoogdier- of een zelf gegraven hol (Creemers & van Delft, 2009).

In en rondom het onderzoeksgebied is geen geschikt habitat met struikheide en helmgras aanwezig. Vanwege het ontbreken van geschikt functioneel leefgebied kan het voorkomen van de soort op voorhand worden uitgesloten.

4.2.7 Amfibieën

4.2.7.1 Aanwezigheid soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

Zoals beschreven in paragraaf 2.2, geldt voor een aantal meer algemeen voorkomende beschermde soorten amfibieën een provinciale vrijstelling van de verboden in de wet. Het is goed mogelijk dat in of nabij het plangebied deze soorten voorkomen, zoals de bruine kikker of gewone pad. Deze soorten komen wijdverspreid voor en stellen geen hoge eisen aan hun omgeving.

4.2.7.2 Aanwezigheid soorten waarvoor geen vrijstelling geldt

Beschermde amfibieën waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt, komen voornamelijk voor in en nabij vennen, poelen en slootjes, met helder en schoon water, in heide-, veen- en bosgebied en in de uiterwaarden. De rugstreeppad is ook in de duinen aanwezig. De geelbuikvuurpad, vuursalamander en vroedmeesterpad worden bijna uitsluitend in Zuid-Limburg aangetroffen (Creemers en van Delft 2009, verspreidingsatlas.nl).

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF en verspreidingsatlas.nl komen de poelkikker en de rugstreeppad in de buurt van het plangebied voor.

Poelkikker

De poelkikker leeft vooral in gebieden met zwak zure, oligotrofe, schone, stilstaande wateren (vennen en hoogveenputten) in bos, heide en hoogveen maar ook in graslanden, agrarische kleipolders met kwel, laagveen, uiterwaarden en op ruderaal terrein. De poelkikker wordt slechts zelden aangetroffen bij grote vijvers, meren of stromende wateren. Hij heeft een voorkeur voor onbeschaduwde wateren met een begroeide oeverzone. De soort is kritisch wat betreft de waterkwaliteit dat voedselarm en schoon moet zijn. De dieren kunnen grote afstanden afleggen en kunnen op grote afstanden van het water worden gevonden. De poelkikker overwintert op het land waar hij zichzelf ingraaft of gebruik maakt van muizenholletjes, houtstronken of stenen. De overwinteringsplaatsen liggen afhankelijk van het landschapstype binnen de 100 à 200 meter van het water (BIJ12, 2017; Creemers & van Delft, 2009, Goverse et al. 2015).

De sloot in het plangebied is ongeschikt voor de poelkikker omdat de oever zeer steil is. Ook groeien er niet tot nauwelijks waterplanten in. Aanwezigheid van de poelkikker in het onderzoeksgebied kan daarom op voorhand worden uitgesloten.

Rugstreeppad

De rugstreeppad is een bewoner van zandige terreinen met een hoge dynamiek zoals duinen, uiterwaarden, opgespoten terreinen, heidevelden en akkers. Ook komt de soort op minder natuurlijke terreinen voor, zoals braakliggende terreinen of bouwlocaties. Deze soort is een echte pionier die zich ingraaft in kaal braakliggend terrein en haar eitjes legt in ondiepe kale poeltjes en plassen, maar ook slootjes en vennen kunnen geschikt leefgebied zijn. De dieren verlaten half maart de winterverblijfplaats. Voortplanting begint half april en kan doorgaan tot in augustus. Mannetjes verblijven de gehele voortplantingsperiode in het water. Vrouwtjes daarentegen verlaten na de eierafzet het water weer. De rugstreeppad overwintert op het land, de dieren hebben eind oktober allemaal het water weer verlaten (Creemers & van Delft, 2009).

Momenteel ontbreekt het aan zanderig terrein in het besluitgebied en is het watervoe-rend element in het onderzoeksgebied ongeschikt voor de rugstreeppad. De sloot heeft namelijk te steile oevers voor de pad. Als het plangebied in een later stadium echter uit braakliggend terrein zal bestaan, is het niet onmogelijk dat de soort zich in het plangebied zal vestigen. In het kader van bouwrijp maken en ontwikkeling wordt Aangeraden om ondiepe poelen zo snel mogelijk te dempen en het terrein zo kort mogelijk braak te laten liggen. Hiermee kan vestiging van de rugstreeppad worden voorkomen. Echter kan in de bouwfase op deze situatie worden geanticipeerd door op specifieke plaatsen, die niet direct in een bouwzone liggen, (en bij voorkeur onderdeel uitmaken van toekomstige natuurlijke zones) voorzieningen aan te brengen, die juist aantrekkelijk zijn als habitat voor de soort. Zo wordt wellicht de basis gelegd voor toekomstige vestiging en wordt tijdens de bouwfase een alternatief geboden dat voorkomt dat de bouwactiviteiten daar onder lijden.

4.2.8 Vissen

De beschermde vissoorten zijn veelal zeldzaam voorkomende soorten gebonden aan helder, stromend water van beekjes of rivieren. Een uitzondering hierop is de grote modderkruiper die vooral leeft in langzaam stromend water van sloten, vennen of plassen. De soort komt daar voor op plekken met veel onderwatervegetatie en een goed ontwikkelde waterbodem (Janssen en Schamineé 2004, verspreidingatlas.nl).

Volgens verspreidingsatlas.nl komt de kleine modderkruiper in de omgeving van het onderzoeksgebied voor.

Kleine modderkruiper

De kleine modderkruiper heeft een voorkeur voor stilstaand tot langzaam stromend ondiepe wateren met een rijke plantenbegroeiing en een zandige of met dunne slib-laag bedekte bodem. De soort komt in vrijwel heel Nederland voor in sloten, vaarten, kanalen, riviertjes, beken, plassen en meren. Kleine modderkruipers zijn met name in de schemering en 's nachts actief, overdag rusten ze verscholen tussen de vegetatie of ingegraven in de bodem met enkel hun kop eruit stekend. Ze voeden zich door bodemsubstraat op te happen en daaruit eetbare deeltjes te filteren.

Het ontbreekt de aanwezige sloot in het plangebied aan rijke plantenbegroeiing. Er groeien namelijk niet tot weinig waterplanten in de sloot. De oevers zijn stijl, enkel begroeid met gras en de sloot is erg voedselrijk. Enkel begroeid met gras. De sloot is daarom ongeschikt als functioneel leefgebied voor de kleine modderkruiper en aanwezigheid kan daarom op voorhand worden uitgesloten.

4.2.9 Insecten en andere ongewervelden

Beschermde insectensoorten en andere beschermde ongewervelden zijn veelal zeldzaam en eisen een specifiek habitat. Beschermde vlindersoorten komen vooral voor in kruidenrijke en soortenrijke graslanden, heiden, venen en (vochtig) bos (Bos et al. 2006, vlinderstichting.nl). Beschermde libellensoorten leven met name in veengebieden, nabij beekjes of rivieren en bij vennen op de hogere zandgronden (Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie 2002). Beschermde keversoorten zijn gebonden aan oude, rottende bomen in bosgebieden of komen zeldzaam voor in (groter) permanent, helder open water van goede kwaliteit op veengrond (eis-nederland.nl, Janssen en Schamineé, 2004). De Europese rivierkreeft is in ons land nog maar van één plek bekend, op landgoed Warnsborn bij Arnhem. De Bataafse stroommossel is uit ons land verdwenen en de platte schijfhoren komt lokaal voor in laagveengebieden en het rivierengebied, in helder, stilstaand of zeer zwak stromend water met rijke plantengroei, in zowel meren, sloten als plassen (anemoon.org, verspreidingsatlas.nl).

In het betreffende plangebied is geen sprake van open water, bos, soortenrijk grasland, heide of veen. Leefgebied voor deze soorten is hierdoor niet aanwezig. Beschermde insecten en andere ongewervelden zijn daarom niet te verwachten in het plangebied.

4.3 Aanwezigheid houtopstanden

Binnen het onderzoeksgebied is geen houtopstand aanwezig.

In het onderzoeksgebied zijn wel bomen en struiken aanwezig. Maar deze bomen en struiken zijn geen onderdeel van een eenheid bomen en struiken waarvan de oppervlakte groter is dan duizend vierkante meter en zijn ook geen onderdeel van een rijbeplanting die groter is dan 20 bomen.

5 Effectbeoordeling en advies vervolgtraject

5.1 Mogelijke effecten op beschermde gebieden

5.1.1 *Natura 2000*

Uit voorliggend onderzoek blijkt dat NSG Hetter-Millinger Bruch mit Erweiterung en NSG Emmericher Ward in de buurt van het plangebied ligt. Met de geplande ruimtelijke ontwikkeling is een toename in stikstofuitstoot vanuit het onderzoeksgebied te verwachten. Nader onderzoek in de vorm van een AERIUS-berekening is derhalve noodzakelijk. Andere verstoringen als gevolg van de ontwikkeling, zoals verstoring van instandhoudingsdoelstellingen door geluid, zijn gezien de tussenliggende afstand uit te sluiten. Hiervoor is nader onderzoek daarom niet nodig.

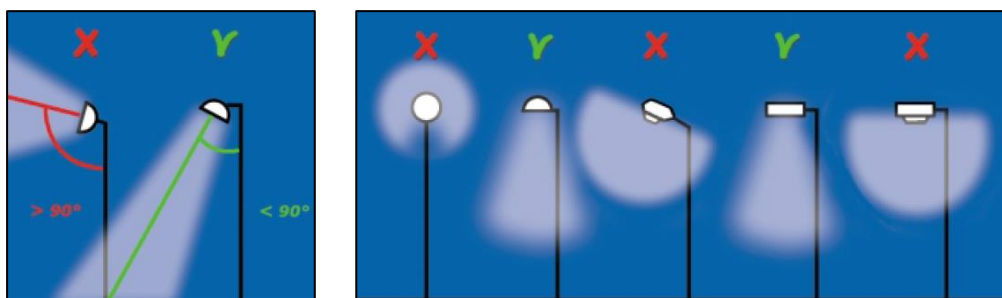
5.1.2 *Provinciale bescherming*

Het dichtstbijzijnde gedeelte van het natuurnetwerk bevindt zich op minimaal 1,2 kilometer ten noordwesten van het onderzoeksgebied. De bescherming van het NNN kent in de provincie Gelderland niet het begrip externe werking. Aangezien het plangebied niet in de GNN of GO ligt, leidt de voorgenomen ingreep niet tot vermindering van de oppervlakte, kwaliteit of samenhang van de aanwezige natuur. De voorgenomen ingreep zal geen effect op de wezenlijke waarden en kenmerken van het Gelders Natuurnetwerk hebben. De bescherming van het Gelders Natuurnetwerk staat de uitvoering van het plan niet in de weg.

5.2 Mogelijke effecten op beschermde soorten

5.2.1 *Zorgplicht, voor alle in het wild levende dieren en planten*

In en rondom het onderzoeksgebied kunnen in het wild levende planten en dieren voorkomen. Bij de ruimtelijke ontwikkeling zouden deze planten en dieren kunnen worden gedood. Voor al de in het wild levende soorten geldt de zorgplicht van de Wet natuurbescherming. Dit houdt in elk geval in dat iedereen die weet dat hij schade aan natuur gaat veroorzaken door een bepaalde handeling, hij deze handeling daarom niet uitvoert, of maatregelen neemt om schade aan de natuur door de handeling zoveel mogelijk te voorkomen. Probeer bijvoorbeeld bij de ruimtelijke ingreep zoveel mogelijk bomen, struiken en overig groen te behouden. Werken buiten de winterperiode voorkomt dat dieren die in winterrust zijn verstoord of gedood worden. Wanneer verlichting wordt geplaatst, probeer uitstraling van licht naar de omgeving zoveel mogelijk te beperken, om verstoring van diersoorten te voorkomen. Dit kan bijvoorbeeld door verlichting te beperken tot die plekken waar licht noodzakelijk is, lage en gericht armaturen te gebruiken in plaats van rondstralende armaturen en lampen goed te richten.

Om verstoring van dieren door straatverlichting en andere vormen van verlichting tot een minimum te beperken, dienen lichtbundels zo veel mogelijk naar beneden te worden gericht.

5.2.2 Vogels

Uit voorliggend onderzoek blijkt verder dat in en direct rond het onderzoeksgebied vogels aanwezig zijn en ook kunnen broeden. Voor deze vogels geldt artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming, die het onder meer verbiedt vogels te doden, te vangen of in gebruik zijnde nesten van vogels te beschadigen of te vernielen.

5.2.2.1 Vogelsoorten met niet-jaarrond beschermde nesten

Bij de geplande ontwikkeling zouden nesten van broedende vogels kunnen worden beschadigd, wat verboden is onder de Wet natuurbescherming. De periode waarin de meeste vogelsoorten broeden, loopt globaal van half maart tot half augustus, maar ook broedgevallen buiten deze periode zijn gewoon beschermd. Om overtreding van de wet te voorkomen adviseren wij u om de geplande ruimtelijke ontwikkeling buiten de broedperiode te starten. Op deze manier worden geen in gebruik zijnde nesten beschadigd of vernield. Ook zullen vogels in en direct rond het plangebied geen nest bouwen, omdat te veel verstoring aanwezig is.

Indien de werkzaamheden echt in de broedperiode gestart moeten worden, is nader onderzoek naar broedende vogels noodzakelijk. Kort voor de start van de werkzaamheden dient dan door een ecooloog met kennis van vogels door middel van één veldbezoek onderzocht te worden of broedende vogels in en direct rond het onderzoeksgebied aanwezig zijn. Als deze niet aanwezig zijn, kunnen de werkzaamheden starten. Als wel een broedende vogel aanwezig is, mogen de werkzaamheden niet starten. Er dient dan met een ecooloog met kennis van vogels naar een oplossing gezocht te worden.

5.2.2.2 Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten

Naast soorten waarvan het nest alleen in de broedtijd beschermd is, zijn mogelijk ook soorten aanwezig waarvan het nest jaarrond is beschermd. Dit betreft de soorten boomvalk, sperwer, ransuil, steenuil, kerkuil, gierzwaluw en huismus. Met de geplande werkzaamheden kunnen mogelijke nesten worden verstoord en/of essentieel leefgebied worden aangetast. Ook is kans aanwezig op het verwonden of doden van vogels. In deze gevallen is sprake van overtreding van de Wet natuurbescherming.

In zowel de bomenrij ten noorden als oosten van het plangebied zijn er nesten aangetroffen die mogelijk toebehoren aan een boomvalk, sperwer of ransuil. Als er met de geplande werkzaamheden geen rekening wordt gehouden met dit nest, kunnen de nesten mogelijk verloren gaan (bijvoorbeeld bij kap) of vindt verstoring plaats

(bijvoorbeeld bij werkzaamheden in de broedperiode van deze soorten), waardoor de functionaliteit van de nesten wordt aangetast. In deze gevallen is sprake van overtreding van de Wet natuurbescherming. Om uit te sluiten of één van de nesten toebehoort aan één van bovengenoemde soorten, dient er nader onderzoek te worden gedaan.

Het plangebied maakt deel uit van een compensatiegebied voor de steenuil. Over dit compensatiegebied zijn afspraken gemaakt met de provincie. Voor de steenuil is bijvoorbeeld het specifieke voorschrift opgenomen dat er in totaal vijf hectare ongeschikt/matig geschikt foerageergebied dient te worden omgezet naar optimaal foerageergebied. Bij het wijzigen van de kwalitatieve verplichting uit de overeenkomst, zou ook in de toekomstige situatie aan dit voorschrift blijvend moeten worden voldaan. Ofwel: ook in de nieuwe situatie zal dan in ieder geval sprake moeten zijn van totaal 5 hectare optimaal foerageergebied voor de steenuil. Om te kunnen beoordelen of er kan worden afgeweken van de kwalitatieve verplichting uit de ruilvereenkomst is nader onderzoek noodzakelijk. Dit moet inzichtelijk maken welke van beschermde soorten nog aanwezig zijn en wat het essentiële foerageergebied is waarbinnen een compensatieperceel gezocht zou moeten worden. Op basis van dit onderzoek kan vervolgens worden beoordeeld of nog steeds voldoende aan de voorschriften uit de ontheffing soortenbescherming kan worden voldaan. Wanneer blijkt dat aan de voorschriften kan blijven voldaan, kan er worden afgeweken van de vastgelegde kwalitatieve verplichting.

Mogelijk maakt het onderzoeksgebied deel uit van het foerageergebied van de kerkuil. De geplande werkzaamheden kunnen negatieve effecten hebben op het leefgebied van de uilensoort. In het geval dit leidt tot aantasting van de functionaliteit van de nestplaatsen in de omgeving, is sprake van een overtreding van de Wet natuurbescherming. De aan- of afwezigheid van essentieel leefgebied van de kerkuil dient daarom nader onderzocht te worden.

Verder kunnen er mogelijk nestplaatsen van huismussen aanwezig zijn in het dak van de woning en de aangesloten schuur. Indien de betreffende bebouwing wordt gesloopt, kunnen potentiële nestplaatsen verloren gaan. Op dat moment is er sprake van een overtreding van de Wet Natuurbescherming. Nader onderzoek is dan nodig. Ook zijn er groenstructuren aanwezig die mogelijk essentieel foerageergebied vormen voor huismussen die aanwezig kunnen zijn op het erf van boerderij de Laak. In het geval met de geplande ruimtelijke ontwikkeling deze groenstructuren verloren gaan, kan hierdoor mogelijk de functionaliteit van huismusnesten worden aangetast. In dat geval is sprake van overtreding van de Wet natuurbescherming. Nader onderzoek hiernaar is daarom nodig.

In het plangebied bevindt zich een compensatiegebied voor de patrijs. Hoewel nesten van de patrijs niet jaarrond beschermd zijn, kunnen deze bij de geplande ontwikkeling echter wel worden beschadigd of vernield. Dit is verboden onder de Wet natuurbescherming. De periode waarin de meeste vogelsoorten broeden, loopt globaal van half maart tot half augustus, maar ook broedgevallen buiten deze periode zijn gewoon beschermd. De provincie geeft aan dat indien de compensatieverplichting wordt verplaatst naar een ander compensatiegebied, er ecologisch onderzoek noodzakelijk is.

5.2.3 Overige beschermde soorten

5.2.3.1 Soorten waarvoor provinciale vrijstelling geldt

In en nabij het onderzoeksgebied kunnen ook soorten voorkomen die zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming, maar waarvoor een provinciale vrijstelling van de verboden geldt, voor werkzaamheden die men uitvoert in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Dit betreft bijvoorbeeld de soorten bruine kikker en gewone pad. Door de provinciale vrijstelling staat de aanwezigheid van deze soorten de geplande ontwikkeling niet in de weg. Wel geldt ook voor deze soorten altijd de eerder beschreven zorgplicht.

5.2.3.2 Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Beschermingsregime 'andere soorten'

De steenmarter, bunzing, wezel en das vallen onder het beschermingsregime 'andere soorten', waarvoor de verboden van artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming gelden. Daarmee is het onder meer verboden deze soorten te doden of rust- of verblijfplaatsen te beschadigen.

De steenmarter is een opportunistische soort en kan zich ook wel in stedelijk gebied handhaven, mits er voldoende natuurlijke elementen aanwezig zijn. Met de mogelijke ruimtelijke ontwikkeling in het onderzoeksgebied, hoeft dus niet per se een negatief effect op te treden. Echter, de mate van de hoeveelheid groen is daarin wel belangrijk. Omdat dit nog niet bekend is, is daarom op voorhand niet in te schatten welk specifiek element in het onderzoeksgebied essentieel kan zijn. Derhalve is nader onderzoek voor beide locaties noodzakelijk.

Voor de bunzing en wezel kan ieder bosje op het erf van de boerderij mogelijk essentieel leefgebied vormen. In het geval in een deelgebied een bosje wordt aangetast of verwijderd, kan sprake zijn van het doden van individuen of het vernielen van verblijfplaatsen. Daarom is nader onderzoek naar de bunzing en wezel op het erf van boerderij De Laak noodzakelijk.

Voor de das kan het gehele onderzoeksgebied als mogelijk essentieel leefgebied in gebruik zijn. Bij een ruimtelijke ontwikkeling kan belangrijk foerageergebied, of een aanwezige verblijfplaats verloren gaan. Derhalve is voor de soort voor ieder deelgebied nader onderzoek noodzakelijk.

Indien verblijfplaatsen of essentieel leefgebied aanwezig blijken, dan moeten voor de werkzaamheden mitigerende maatregelen worden getroffen om negatieve effecten zoveel mogelijk te voorkomen. Ook is voor de werkzaamheden dan waarschijnlijk een ontheffing van de Wet natuurbescherming noodzakelijk.

Beschermingsregime Habitatrichtlijn

De mogelijk verblijfplaatsen van vleermuizen vallen onder de habitatrichtlijn. Vleermuizen zijn habitatrichtlijnsoorten, waarvoor de verboden van artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming gelden. Daarmee is het onder meer verboden deze soorten te doden of rust- of verblijfplaatsen te beschadigen.

Indien de boerderij of de geschikte schuren worden gesloopt, gaan eventueel aanwezige verblijfplaatsen waarschijnlijk verloren. Ook is kans aanwezig op het verwonden of doden van deze dieren. In beide gevallen is sprake van overtreding van de Wet natuurbescherming. Om uitsluitel te krijgen over de aan- of afwezigheid van deze soorten dient nader soortgericht onderzoek uitgevoerd te worden. Indien verblijfplaatsen of essentieel leefgebied aanwezig blijkt, dan moeten voor de werkzaamheden mitigerende maatregelen worden getroffen om negatieve effecten zoveel mogelijk te voorkomen. Ook is voor de werkzaamheden dan waarschijnlijk een ontheffing van de Wet natuurbescherming noodzakelijk.

Ook dient de bomenrij ten oosten van het plangebied mogelijk als essentiële vliegroute voor vleermuizen. Ook dit element valt onder de habitatrichtlijn. Indien er ruimtelijke ontwikkelingen plaatsvinden in het plangebied, dan is er kans op verstoring van de mogelijk aanwezige essentiële vliegroute door bouwlampen, bouwwerkzaamheden, etc. reëel. Vleermuizen gebruiken dit soort bomenrijen om van hun verblijfplaats naar een foerageergebied te vliegen. Indien deze route wordt verstoord of aangetast kunnen vleermuizen deze route niet meer vliegen en kunnen ze in het meest ongunstige geval hun verblijfplaats verlaten. Er is dan sprake van overtreding van de Wet natuurbescherming. Om verstoring van deze mogelijk essentiële vliegroute te voorkomen mogen er geen (bouw)lampen op worden gericht een half uur voor zonsondergang tot een half uur na zonsondergang.

Verder is het op het moment niet waarschijnlijk dat de rugstreeppad in het besluitgebied voorkomt omdat de combinatie van zanderig terrein en ondiepe poelen ontbreekt. Als het besluitgebied in een later stadium echter uit braakliggend terrein zal bestaan, is het niet onmogelijk dat de soort zich in het besluitgebied zal vestigen. Aangeraden wordt om ondiepe poelen zo snel mogelijk te dempen en het terrein zo kort mogelijk braak te laten liggen. Hiermee kan vestiging van de rugstreeppad worden voorkomen.

Andere soorten waarvoor de provinciale vrijstelling niet geldt, zijn niet in of nabij het besluitgebied aanwezig. Negatieve effecten op die soorten zijn dan ook niet te verwachten en nader onderzoek naar die soorten is dan ook niet nodig.

5.2.4 Aanvullend onderzoek naar beschermde soorten: onderzoekseisen en -periodes

Voor veel beschermde plant- en diersoorten zijn protocollen opgesteld waarin beschreven staat waar het nader soortgericht onderzoek aan moet voldoen om aan- of afwezigheid van de betreffende soort aan te kunnen tonen.

5.2.4.1 Gierzwaluwen (boerderij De Laak)

Het nader onderzoek gierzwaluwen dient volgens het kennisdocument gierzwaluw (BIJ12 2017a) plaats te vinden door middel van drie 3 inventarisaties met een tussenliggende periode van minimaal 10 dagen. Dit dient te gebeuren in de periode 1 juni tot en met 15 juli, waarvan minimaal één inventarisatie tussen 20 juni en 7 juli, tussen twee uur voor zonsondergang tot zonsondergang, tijdens goede inventarisatieomstandigheden. Mocht uit dit onderzoek blijken dat verblijfplaatsen van gierzwaluwen aanwezig zijn, dan dient mogelijk een ontheffing van de Wet natuurbescherming aangevraagd te worden.

5.2.4.2 Huismussen (boerderij De Laak)

Het nader onderzoek naar de huismus dient plaats te vinden volgens bepaalde richtlijnen zoals verwoord in het kennisdocument van de huismus (BIJ12 2022). Het onderzoek dient plaats te vinden door middel van twee gerichte veldbezoeken in de periode 1 april tot en met 15 mei of door middel van drie gerichte veldbezoeken in de periode 10 maart tot en met 20 juni, waarbij één veldbezoek in de periode 1 april tot en met 15 mei plaatsvindt. De inventarisaties dienen onder goede weersomstandigheden plaats te vinden, op geluidsluwe momenten, vanaf één à twee uur na zonsopkomst en met een tussenperiode van minimaal 10 dagen.

5.2.4.3 Vleermuizen (boerderij De Laak)

Het nader onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen dient plaats te vinden volgens bepaalde richtlijnen, zoals verwoord in het vleermuisprotocol 2021 (Netwerk Groene Bureaus, Gegevensautoriteit Natuur). Het vleermuisprotocol stelt vast dat vijf veldbezoeken uitgevoerd dienen te worden. Drie daarvan dienen plaats te vinden in de periode van 15 mei tot en met 15 juli met een tussenperiode van minimaal 20 dagen. De andere twee veldbezoeken dienen tussen 15 augustus en 30 september plaats te vinden, ook met een tussenperiode van minimaal 20 dagen.

Tijdens deze veldbezoeken zal gebruik worden gemaakt van een batdetector of batlogger. Dit zijn apparaten waarmee de onhoorbare ultrasone geluiden van vleermuizen worden opgevangen en vertaald in voor mensen hoorbare geluiden. Door het uitvoeren van vijf veldbezoeken kan met voldoende juridische zekerheid aannemelijk worden gemaakt of vleermuizen wel of niet aanwezig zijn in het plangebied. Mocht uit dit onderzoek blijken dat verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn, dan dient mogelijk een ontheffing Wet natuurbescherming aangevraagd te worden.

5.2.4.4 Kleine marters (bunzing en wezel, boerderij De Laak)

De aanwezigheid van kleine marters kan worden vastgesteld door het gebruik van de 'struikrover'; een buis met wildcamera waarmee kleine marters kunnen worden waargenomen (zoogdiervereniging.nl) in combinatie met een andere methode, zoals cameravallen, marterboxen, sporenbuizen en nestkasten. Wanneer onderzoek in de actieve periode (maart tot en met augustus) van de dieren wordt gedaan, dan dienen de onderzoeksinstrumenten minimaal 6 weken op de onderzoek locatie te worden geplaatst. Buiten de actieve periode van de dieren is er minder trefkans. Daarom is dan een dubbele hoeveelheid instrumenten nodig en dient er minimaal 12 weken onderzoek te worden gedaan (Bouwens 2017).

5.2.4.5 Das (volledig onderzoeksgebied)

Aanwezigheid van dassen in een gebied kan het beste aangetoond worden door de sporen die ze achterlaten te inventariseren, cameravallen te plaatsen en navraag te doen bij plaatselijke dassenwerkgroepen.

Er wordt voor sporenonderzoek in het plangebied en de omgeving ervan gezocht naar burchten, graafactiviteit, wissels, haar aan prikkeldraad, mestputjes, vraatsporen, etc. Deze zaken zijn in agrarisch gebied vooral te vinden langs beplantings- en boselementen en andere lijnvormige elementen. Dit onderzoek wordt verricht van september

tot en met mei. Daarbij wordt rekening gehouden met minder activiteit gedurende koudere perioden.

Indien met het sporenonderzoek aanwijzingen worden gevonden die kunnen duiden op aanwezigheid van de das, worden op deze plekken cameravallen geplaatst (BIJ12 2017). Deze cameravallen blijven minimaal zes weken staan, waarbij éénmaal de batterijen en geheugenkaartjes worden vervangen.

Vaak zijn dassenwerkgroepen actief in gebieden. Zij beschikken over veel informatie ten aanzien van de das. Wij gaan na of een dergelijke werkgroep in de omgeving actief is en doen bij hun navraag over recente activiteit van de laatste vijf jaar. Eventueel doen we ook navraag bij beheerders en omwonenden.

Afwezigheid van de das kan middels bovenstaand onderzoek aangetoond worden, als drie veldbezoeken onder goede omstandigheden en voldoende verspreid over het jaar worden uitgevoerd én navraag is gedaan bij dassenwerkgroepen, beheerders en/of omwonenden. Als in dat geval geen aanwijzingen zijn gevonden dat de das aanwezig is in het onderzoeksgebied én eventueel aanwezige burchten al langer dan vijf jaar buiten gebruik zijn, kan de aanwezigheid van de das met voldoende juridische zekerheid uitgesloten worden (BIJ12 2017).

5.2.4.6 Roofvogelonderzoek (boomvalk, sperwer en ransuil, volledig onderzoeksgebied)

Nestonderzoek vindt plaats door in de broedperiode van de te onderzoeken vogels te kijken of deze aanwezig zijn bij het nest en broedgedrag vertonen. Hierbij dient het nest minimaal drie maal gecontroleerd te worden. Het onderzoek vindt plaats in het voorjaar tot en met de zomer, waarbij de veldbezoeken verspreid over deze periode uitgevoerd worden.

5.2.4.7 Kerkuil (volledig onderzoeksgebied)

Het nader onderzoek naar het broedgebied van de kerkuil dient plaats te vinden volgens bepaalde richtlijnen zoals verwoord in het kennisdocument van de kerkuil (BIJ12, 2017). Onderzoek naar de aanwezigheid van (nesten van) kerkuilen dient door middel van een combinatie van zowel veldonderzoek als navraag bij uilenwerkgroepen en omwonenden te gebeuren. Ook dient voornamelijk in februari en maart gelet te worden op krijssende uilen en vanaf juni tot augustus op bedelende jongen. In totaal dienen minimaal drie veldbezoeken uitgevoerd te worden.

5.2.4.8 Steenuil (volledig onderzoeksgebied)

Onderzoek naar de steenuil dient te worden uitgevoerd conform de richtlijnen van het kennisdocument steenuil (BIJ12, 2017). De aanwezigheid van de steenuil kan het gehele jaar worden aangetoond. De beste periode om een territorium van een steenuil vast te stellen is van 15 februari tot en met 15 april. In deze periode kunnen 's avonds territoriumroepen van een steenuil worden afgespeeld. Ook dient overdag het plangebied op sporen van een steenuil onderzocht te worden. In totaal dienen minimaal drie veldbezoeken verricht te worden om afwezigheid met voldoende zekerheid aan te kunnen tonen. De afwezigheid van broedende steenuilen is met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid aangetoond als tijdens drie gerichte veldbezoeken in de periode van 15 februari tot en met 30 april geen aanwezigheid kan worden aangetoond.

Overzicht van onderzoeksperiodes van de te onderzoeken soorten.

Soortgroep	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Steenmarter												
Kleine marters												
Das												
Steenuil												
Kerkuil												
Roofvogel												
Vleermuizen												

5.3 Mogelijke effecten op beschermde houtopstanden

In het onderzoeksgebied is geen houtopstand aanwezig. De bescherming van houtopstanden vormt dan ook geen beperking voor de beoogde ruimtelijke ontwikkeling.

5.4 Potentiële natuurversterking

Naast de wettelijke verplichtingen voor bescherming van natuurwaarden vanuit de Wet natuurbescherming en de provinciale verordening is het ook belangrijk om waardevolle natuurelementen te beschouwen en potentiële natuurversterking te benoemen. Dit kan dan in de planvorming meegenomen worden.

5.4.1 Behouden en uitbreiding van bestaande elementen

5.4.1.1 Houtsingels en bomenrijen

Momenteel zijn er maar een beperkt aantal natuurlijke elementen aanwezig in het onderzoeksgebied. Deze natuurlijke elementen zijn:

- de kleine houtsingel in de zuidwestelijke punt van het plangebied,
- Het bosje aan de westzijde van de boerderij;
- Het kleine stakenbos aan de westzijde van de boerderij;
- Het bosje aan de oostzijde van de boerderij;
- De hogere vegetatie rondom de weide;
- De nestpalen die verspreid staan door het plangebied heen.

Dergelijke elementen bieden leefgebied voor een breed scala aan dieren. Ook vormen deze (lijnvormige) elementen mogelijkheden om veilig te verplaatsen. Er wordt dan ook geadviseerd om deze elementen te behouden, verder uit te breiden en te verbinden met elkaar en met natuurlijke elementen buiten het onderzoeksgebied. Met name het uitbreiden van groen in en rondom het plangebied is ten eerste aan te raden omdat het door de aanwezigheid van agrarische gronden een enorm open gebied is

zonder enige dekking. Zo kan de houtsingel in de zuidwestelijke punt van het plangebied doormiddel van een houtwal of een bomenrij met volwassen bomen worden verbonden met de houtsingel ten oosten van het plangebied en de aanwezige bosjes rondom de boerderij. Ook kunnen er struweelranden en/of houtwallen worden aangelegd langs de randen en in het midden van het onderzoeksgebied.

5.4.1.2 Waterschapssloot

De aanwezige waterschapssloot in het plangebied is erg voedselrijk en heeft erg steile oeverranden. Het kan erg waardevol zijn om een natuurvriendelijke oever aan te leggen. Vanwege het flauwe talud is er veel variatie aan waterdiepten en hebben oeverplanten een veel groter oppervlak om te kunnen groeien. Hierdoor neemt het aantal soorten oeverplanten toe. Dit leidt direct tot een toename in het aantal diersoorten en dus een hogere biodiversiteit in het gebied. Globale eisen aan een natuurvriendelijke oever zijn:

- Zorg dat het talud zo flauw mogelijk is: minimaal een verhouding van 1:3, maar bij voorkeur 1:10.
- Zorg dat de oever minimaal 3 m en maximaal 10 m breed is en dat deze minimaal 25 m lang is.

5.4.1.3 Wadi

Vanwege het plan om 349 woningen te realiseren, dient er ook te worden nagedacht over de waterhuishouding in het gebied. De aanleg van natuurlijke wadi's kunnen hierin zeker van waarde zijn. Vaak worden robuuste grassoorten gebruikt als beplanting voor bijvoorbeeld een wadi. Maar door dit te combineren met hogere beplanting die van nature gewend is aan wisselende waterstanden ontstaat er meer variatie. Dit heeft een positief effect op de biodiversiteit. Deze natuurlijke wadi's kunnen dan ook functioneren als een ecologische hotspot en stepping stone. Ook zorgt de variatie in beplanting voor een goede doorwortelde bodem die op de lange termijn waterdoorlatend blijft. Een natuurlijke wadi is tevens goedkoper in onderhoud dan een met gras ingezaaide wadi.

5.4.1.4 Poel

Een ander waardevol natuurlijk element is een poel. Globale eisen aan een poel zijn:

- De poelen moeten geïsoleerd van ander oppervlaktewater liggen om te voorkomen dat vis in de poelen kan komen en de eitjes en larven van de amfibieën opeten.
- Afmeting ligt tussen 2000 m² en 150 m².
- De poel loopt af tot maximaal 1,5 meter diep (kleinere poelen tot 1 meter diep)
- Afhankelijk van de grondwaterstand kunnen de poelen ook een leembodem krijgen om ervoor te zorgen dat er permanent water in de poel blijft staan, ook in de zomer.
- Leg land/overwinteringshabitat voor amfibieën in de directe omgeving van de poel aan. Dit bestaat uit bosjes en geleidende structuren als ruigtestroken, hagen of houtwallen die aanwezig zijn naar de poel toe. Zo kan de wadi bijvoorbeeld worden verbonden met de bestaande bosjes op het erf van de boerderij doormiddel van bijvoorbeeld een ruigtestrook, houtsingel of takkenril.

5.4.2 Het versterken van aangrenzende percelen

Zoals in 5.4.1.1 is benoemd, is er op de aangrenzende percelen rondom het onderzoeksgebied geen dekking van groen. Er wordt ook voor deze percelen geadviseerd om (lijnvormige) houtstructuren zoals houtsingels, takkenrillen en houtwallen te realiseren en deze te verbinden met omliggende bossen en houtopstanden zoals aanwezig op Landgoed Huis Bergh. Op deze manier kan fauna zich verduikt verplaatsen tussen gebieden en ontstaan er nieuwe foerageer- en schuilmogelijkheden waardoor de biodiversiteit in de omliggende percelen zal toenemen. Ook wordt zo het leefgebied uitgebreid van bijvoorbeeld de steenuil en de ransuil.

Verder staan er geen bomen aan de westzijde van de Hartjensstraat. Door deze bomenrij door te trekken richting het westen en in de ideale situatie te verbinden met Landgoed Huis Bergh ontstaat er een nieuwe vliegroute voor vleermuizen. Op deze manier kunnen vleermuizen zich namelijk verplaatsen vanuit het oosten naar het westen en andersom.

5.4.3 Overige mogelijkheden voor ecologische versterkingen

- Variatie is heel belangrijk. Hoe meer variatie er in het gebied is hoe meer verschillende soorten zich er kunnen vestigen. Denk hierbij aan variatie in vegetatie, hoogteverschillen in het landschap, aan- of afwezigheid van water, bodemopbouw, etc. Hierbij is robuustheid wel belangrijk. Oftewel dat het gebied met bijvoorbeeld water of een houtsingel groot genoeg is om zichzelf te handhaven.
- In het gebied zijn kleine hoogteverschillen aanwezig. Door deze hoogteverschillen kan er een diversiteit aan flora ontstaan.
- Zorg voor overhoekjes met dood hout, steen en bladhopen waar allerlei insecten, amfibieën en kleine zoogdieren kunnen leven en overwinteren.
- Het aanleggen van kruidenrijk grasland of ruigte- en distelstroken met inheemse en streekeigen soorten is ook erg waardevol voor de biodiversiteit in en rondom het onderzoeksgebied. Hiermee neemt de hoeveelheid insecten toe, wat weer als voedsel dient voor andere dieren.
- Tenslotte kan ook gedacht worden aan het natuurinclusief inrichten van de nieuwbouwwoningen.

5.4.4 Patrijs

Volgens omwonenden komt de patrijs voor in en rondom het onderzoeksgebied. Patrijzen zijn standvogels van open agrarisch gebied, heidevelden en hoogvenen. Akkerland is het meest in trek, vooral als dit wordt afgewisseld met ruige dijken, slootranden, wegbermen en houtwallen. Patrijzen eten zowel plantaardig als dierlijk voedsel, maar de jongen leven de eerste weken louter van insecten en ander klein gedierte (www.Vogelbescherming.nl).

De aanwezigheid van de patrijs onderstreept de natuurlijke waarde van het onderzoeksgebied en de omliggende gronden. In de huidige situatie bevindt zich een compensatiegebied voor de patrijs midden in het plangebied. Dit hoeft voor de toekomstige ontwikkeling echter geen probleem te zijn. Door een gedeelte van het onderzoeksgebied en/of omliggende percelen in te richten voor de patrijs, is de verwachting dat de soort zich prima kan handhaven. Dit kan door een gedeelte van een

perceel in te richten als kleinschalig landbouwgebied met houtwallen, akker, kruidenrijk grasland en natuurlijke slootranden.

6 Conclusie

Op de Lakermaat te Lengel bevindt zich circa 24,9 hectare landbouwgrond met de bebouwing en erf van boerderij De Laak aan de Hartjensstraat 2 te Lengel. De eigenaren hebben het voornemen om op deze locatie 349 woningen te realiseren. Voor de vaststelling van een nieuw bestemmingsplan is het noodzakelijk dat de haalbaarheid ervan wordt aangetoond. Er dient daarom vanuit de ecologie onderzocht te worden of met de ruimtelijke ontwikkelingen die het plan toestaat sprake is van overtreding van de geldende natuurwet- en regelgeving. In deze quick scan is onderzocht of er beschermde natuurwaarden, volgens de nu geldende natuurwet- en regelgeving, aanwezig of afwezig zijn in het plangebied. Ook is nagegaan of de ruimtelijke ontwikkeling die mogelijk wordt gemaakt, mogelijk negatieve effecten kan hebben op beschermde natuur buiten het plangebied.

6.1 Gebiedsbescherming

Uit de quickscan blijkt dat de Duitse natuurgebieden NSG Hetter-Millinger Bruch mit Erweiterung en NSG Emmericher Ward in de buurt liggen van het onderzoeksgebied. Een negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen van de Veluwe is vanwege een mogelijke toename in stikstofdepositie door de ruimtelijke ontwikkeling in het plangebied niet uit te sluiten. Nader onderzoek in de vorm van een AERIUS-berekening is derhalve noodzakelijk. Andere verstoringen als gevolg van de ontwikkeling, zoals verstoring van instandhoudingsdoelstellingen door geluid, zijn gezien de tussenliggende afstand uit te sluiten. Hiervoor is nader onderzoek daarom niet nodig.

Verder blijkt uit de quick scan dat in de omgeving van het plangebied geen Natuurnetwerk Nederland of andere provinciaal beschermde natuur aanwezig is. De provinciale bescherming van deze gebieden staat de uitvoering van het plan dan ook niet in de weg en nader onderzoek hiernaar is niet noodzakelijk.

6.2 Soortenbescherming

In en rondom het plangebied kunnen in het wild levende planten en dieren aanwezig zijn. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor deze soorten en hun directe leefomgeving.

In en nabij het onderzoeksgebied kunnen ook soorten voorkomen die zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming, maar waarvoor een provinciale vrijstelling van de verboden geldt, voor werkzaamheden die men uitvoert in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Door de provinciale vrijstelling staat de aanwezigheid van deze soorten de geplande ontwikkeling niet in de weg. Daarnaast zijn mogelijk nog enkele essentiële elementen aanwezig, voor soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt. Zo blijkt uit de quick scan dat in en rondom het plangebied vogels kunnen broeden. Om overtreding van de wet te voorkomen wordt geadviseerd om de geplande ruimtelijke ontwikkeling buiten de broedperiode te starten. Op deze manier worden geen in gebruik zijnde nesten beschadigd of vernield.

Er zijn mogelijk nest- of verblijfplaatsen of (essentieel) leefgebied van steenmarter, bunzing, wezel, das, huismus, gierzwaluw, steenuil, kerkuil, ransuil, boomvalk of sperwer aanwezig binnen het onderzoeksgebied. Hieronder is een overzicht weergegeven voor welke soorten essentiële elementen aanwezig kunnen zijn per deelgebied.

Hieronder is een overzicht weergegeven. Als de benoemde locatie, een deel ervan, bebouwing of een specifiek natuurlijk element worden verwijderd of aangetast, is nader onderzoek naar de betreffende soort noodzakelijk:

- Huismus
 - Boerderij De Laak
 - De boerderij en aangesloten schuur;
 - Het bosje aan de westzijde van de boerderij;
 - Het bosje aan de oostzijde van de boerderij;
 - De haag die tegen de westelijke gevel van het woonhuis aan groeit;
 - Het aanwezige struweel langs de openschuur en overkapping.
- Gierzwaluw
 - Boerderij De Laak
 - De boerderij en aangesloten schuur.
- Boomvalk, sperwer en ransuil
 - Hele onderzoeksgebied
- Patrijs
 - Het compensatiegebied
- Steenuil en kerkuil
 - Hele onderzoeksgebied
- Steenmarter
 - Hele onderzoeksgebied
- Bunzing en wezel
 - Boerderij De Laak
 - Het bosje aan de westzijde van de boerderij;
 - Het bosje aan de oostzijde van de boerderij;
 - Het kleine stakenbos aan de zuidwestzijde van de boerderij
- Das
 - Hele onderzoeksgebied
- Vleermuizen
 - Boerderij De Laak
 - De boerderij en aangesloten schuur.

Ook dient er rekening te worden gehouden met de rugstreeppad. Geadviseerd wordt in het kader van de ontwikkeling om ondiepe poelen zo snel mogelijk te dempen en het terrein zo kort mogelijk braak te laten liggen. Echter is het beste voor de soort om op specifieke plaatsen, die niet direct in een bouwzone liggen, (en bij voorkeur onderdeel uitmaken van toekomstige natuurlijke zones) voorzieningen aan te brengen, die juist aantrekkelijk zijn als habitat voor de soort. Zo wordt tijdens de bouwfase een alternatief geboden dat voorkomt dat de bouwactiviteiten daar onder lijden.

Ten slotte dient de bomenrij ten oosten van het plangebied mogelijk als essentiële vliegroute voor vleermuizen. Indien er ruimtelijke ontwikkelingen plaatsvinden in het plangebied, dan is er kans op verstoring van de mogelijk aanwezige essentiële vliegroute door bouwlampen, bouwwerkzaamheden, etc. reëel. Om verstoring van deze

mogelijk essentiële vliegroute te voorkomen mogen er geen (bouw)lampen op worden gericht een half uur voor zonsondergang tot een half uur na zonsopgang.

Om uitsluitel te krijgen over de aan- of afwezigheid van deze soorten dient nader soortgericht onderzoek uitgevoerd te worden. Indien nest- of verblijfplaatsen of leefgebied aanwezig blijken, dan moeten voor de werkzaamheden mitigerende maatregelen worden getroffen om negatieve effecten zoveel mogelijk te voorkomen. Ook is voor de werkzaamheden dan waarschijnlijk een ontheffing van de Wet natuurbescherming noodzakelijk.

6.3 Bescherming houtopstanden

Bij deze ruimtelijke ontwikkeling wordt geen houtopstand geveld waarop de regels van de Wet natuurbescherming van toepassing zijn. De bescherming van houtopstanden vormt dan ook geen beperking voor de beoogde ruimtelijke ontwikkeling.

6.4 Vervolgstappen

- Houd rekening met de zorgplicht;
- Houd rekening met broedende vogels;
- Laat nader onderzoek uitvoeren naar boomvalk, sperwer, ransuil, steenuil, kerkuil, Patrijs, huismus, bunzing, wezel, steenmarter, das, en vleermuizen;
- Schijn geen licht op de potentiële vliegroute tijdens de bouw;
- Zorg tijdens de bouwfase dat het plangebied niet geschikt wordt voor de rugstreep-pad;
- Laat een AERIUS-Berekening uitvoeren.

Geraadpleegde bronnen

Literatuur

- BIJ12. 2017a. Kennisdocument Gierzwaluw *Apus apus*, versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.
- BIJ12. 2017b. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*, versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.
- BIJ12. 2022. Kennisdocument Huismus *Passer domesticus*, versie 2.0, juli 2022. BIJ12, Utrecht.
- Bos, F. Bosveld, M. Groenendijk, D. van Swaay, C. Wynhof, I. De Vlinderstichting. 2006. De dagvlinders van Nederland. Verspreiding en bescherming. Nederlandse fauna deel 7.
- Creemers, R. van Delft, J. 2009. De Amfibieën en Reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna deel 9.
- Dietz, Ch. von Helversen, O. Nill, D. 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika.
- Janssen, J. A. M. Schamineé, J. H. J. 2004. Europese Natuur in Nederland. Soorten van de habitatrichtlijn.
- Lange, R. Twisk, P. van Winden, A. van Diepenbeek, A. 2003. Zoogdieren van West-Europa.
- Limpens, H. J. G. A. Twisk, P. Veenbaas, G. 2004. Met vleermuizen overweg. Uitgave DDW en VZZ.
- Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie. 2002. De Nederlandse Libellen (Odonata). Nederlandse Fauna deel 4.
- Netwerk Groene Bureaus, Definitielijst Netwerk Groene Bureaus 2020, 16 januari 2020.
- Netwerk Groene Bureaus, Gegevensautoriteit Natuur, Zoogdiervereniging. 2020. Vleermuisprotocol 2021.
- Ministerie EZLI. 2012. Memorie van toelichting bij Wet natuurbescherming. Kamerstuk.
- Ministerie EZ. 2015. Memorie van antwoord bij Wet natuurbescherming. Kamerstuk Eerste Kamer der Staten-Generaal.
- SOVON. 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels. Verspreiding, aantallen, verandering. Nederlandse Fauna deel 5.

Sparrus, L. Odé, B. Beringen, R. Basisrapport Rode Lijst Vaatplanten 2012 volgens Nederlandse en IUCN-criteria. FLORON rapport 57.

Zoogdiervereniging & Probos. 2012. Laanbeheer en vleermuizen; met oog voor veiligheid en cultuurhistorie; met bijdragen van E. A. Jansen, M. H. A. van Benthem, C. de Groot, P. Twisk & H. J. G. A. Limpens.

Websites

www.aanpakstikstof.nl
www.anemoon.org
www.aerius.nl
www.eis-nederland.nl
www.ndff.nl
www.ravon.nl
www.sovon.nl
statline.cbs.nl
www.synbiosys.alterra.nl
www.verspreidingsatlas.nl
www.vlinderstichting.nl
www.vogelbescherming.nl

Bijlage 1. Wettelijk kader

Gebiedsbescherming

Inleiding

Op grond van artikel 2.1 van de Wet natuurbescherming kunnen natuurgebieden of andere gebieden die belangrijk zijn voor flora en fauna, door de Minister worden aangewezen ter uitvoering van de Vogelrichtlijn- en/of Habitatrichtlijn, de zogeheten Natura 2000-gebieden. Ook kan de Minister op grond van deze wet in enkele specifieke gevallen bijzondere nationale natuurgebieden aanwijzen. De Wet natuurbescherming draagt Gedeputeerde Staten daarnaast op, om in hun provincie te zorgen voor een landelijk ecologisch netwerk, genaamd Natuurnetwerk Nederland. De bescherming van dit natuurnetwerk wordt geregeld bij provinciale verordening. Daarnaast kunnen provincies bij provinciale verordening andere gebieden met bijzondere natuurwaarden beschermen, genaamd bijzondere provinciale natuurgebieden en bijzondere provinciale landschappen. Hieronder wordt een toelichting gegeven bij de verschillende vormen van gebiedsbescherming.

Natura 2000-gebieden en bijzondere nationale natuurgebieden

Voor alle Natura 2000-gebieden en bijzondere nationale natuurgebieden geldt op basis van artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming een zorgplicht. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor deze gebieden. Dit houdt onder meer in dat men negatieve gevolgen voor deze gebieden zoveel mogelijk beperkt door het nemen van alle maatregelen die redelijkerwijs kunnen worden verwacht. Uit de Memorie van Toelichting blijkt, dat de Wet natuurbescherming, buiten de zorgplicht, al voldoende instrumenten bevat om schadelijke handelingen in Natura 2000-gebieden te beperken. Deze zorgplicht is daarmee primair bedoeld om de eigen verantwoordelijkheid vast te leggen, die een ieder heeft voor een zorgvuldige omgang met de natuurwaarden in Natura 2000-gebieden.

Natura 2000-gebieden

Bij de aanwijzing van een Natura 2000-gebied worden voor het gebied instandhoudingsdoelstellingen voor te beschermen soorten en/ of habitats vastgesteld. Conform artikel 2.7, lid 2 van de Wet natuurbescherming is het verboden om zonder vergunning een project te realiseren dat afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied. Als een plan of project mogelijk negatieve gevolgen kan hebben op Natura 2000-gebied, vindt eerst een globale toetsing plaats, de voortoets. Als uit de voortoets blijkt dat er zeker geen negatieve gevolgen zijn, dan kan het betreffende plan worden vastgesteld, of geldt in het geval van een project geen vergunningplicht. Als de kans op significante gevolgen niet kan worden uitgesloten dan moet, conform artikel 2.8 van de Wet natuurbescherming een passende beoordeling worden gemaakt. In dit geval wordt een plan eveneens m.e.r.-plichtig¹. Blijkt uit de passende beoordeling dat er geen aantasting plaatsvindt van de natuurlijke kenmerken van een Natura 2000-gebied, dan kan het betreffende plan worden vastgesteld, of kan voor de projecten door Gedeputeerde

¹ Richtlijn 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 juni 2001, welke plicht in de Nederlandse wetgeving is verankerd in artikel 7.2a van de Wet milieubeheer.

Staten een vergunning worden verleend. In bepaalde gevallen kan, ondanks dat uit de passende beoordeling blijkt dat aantasting van de natuurlijke kenmerken mogelijk is, een plan toch worden vastgesteld of kan een vergunning toch worden verleend. Er dient dan te worden voldaan aan de zogeheten ADC criteria. De ADC criteria houden in: i) dat er geen alternatieve oplossingen zijn, ii) dat er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang en iii) dat de nodige compenserende maatregelen worden getroffen.

Bijzondere nationale natuurgebieden

In uitzonderlijke gevallen kan de Minister, op grond van artikel 2.11, bijzondere nationale natuurgebieden aanwijzen. De Minister kan dit doen voor een gebied dat is of wordt aangemeld als Habitatrichtlijngebied, maar nog niet definitief is aangewezen. Ook kan het voor een gebied dat nog geen onderdeel is van het Natura 2000-netwerk, maar waar compenserende maatregelen worden getroffen voor de realisatie van een project met significante gevolgen. Tot slot kan een gebied worden aangewezen in het geval dat dat noodzakelijk is in het kader van de Vogel- of Habitatrichtlijn, om een gunstige staat van instandhouding te realiseren. Ter bescherming van de bijzondere nationale natuurgebieden kan de Minister verschillende maatregelen nemen, waaronder toegangsbeperkingen tot het gebied, het gebruik maken van zijn of haar aanschrijvingsbevoegdheid en het treffen van behoud- en herstelmaatregelen in het gebied.

Natuurnetwerk Nederland

Ter bescherming van vogelsoorten, van soorten van de Habitatrichtlijn en van rode lijstsoorten dienen provincies, op basis van artikel 1.12 van de Wet natuurbescherming, zorg te dragen voor de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend ecologisch netwerk, genaamd Natuurnetwerk Nederland (voorheen Ecologische Hoofdstructuur, EHS). Voor dit netwerk geldt, op basis van artikel 2.10 van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (het Barro), een 'nee, tenzij'-beschermingsregime. Het bestemmingsplan, of een omgevingsvergunning waarmee van het bestemmingsplan wordt afgeweken, maakt geen ontwikkelingen mogelijk die kunnen leiden tot een significante vermindering van de oppervlakte, kwaliteit of samenhang van de aanwezige natuur, of tot een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van deze gebieden, *tenzij* er sprake is van groot openbaar belang, er geen reële alternatieven zijn, negatieve effecten zoveel mogelijk worden beperkt en overblijvende negatieve effecten worden gecompenseerd.

Provincies dienen deze bescherming te regelen bij provinciale verordening. Daarnaast kunnen provincies bij provinciale verordening andere gebieden met bijzondere natuurwaarden beschermen, zoals weidevogelgebieden of ganzenfoerageergebied. De precieze invulling van de bescherming verschilt van provincie tot provincie. In paragraaf 2.1 staat de bescherming beschreven die in dit geval van toepassing is.

Soortenbescherming

Verboden en zorgplicht

Voor een aantal soorten is door middel van verboden een beschermingsregime opgenomen in de Wet natuurbescherming. Er is een apart beschermingsregime voor Vogelrichtlijnsoorten (artikelen 3.1-3.4), voor Habitatrichtlijnsoorten (artikelen 3.5-3.9) en voor andere soorten (artikelen 3.10 en 3.11).

Naast de beschermde plant- en diersoorten geldt op basis van artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming voor al de in het wild levende soorten ook een zorgplicht. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor deze soorten en hun directe leefomgeving. Dit houdt onder meer in dat men negatieve gevolgen voor aanwezige soorten zoveel mogelijk beperkt door het nemen van alle maatregelen die redelijkerwijs kunnen worden verwacht.

Vogelrichtlijnsoorten

Voor ruimtelijke ingrepen zijn de volgende verboden relevant: het is verboden om van nature in Nederland in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen, het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van deze soorten te beschadigen of te vernielen of nesten van vogels weg te nemen. Ook is het verboden deze soorten opzettelijk te storen wanneer dit van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de soort.

De verboden in de wet zorgen voor een goede bescherming van nesten van alle in het wild levende vogelsoorten tijdens het broedseizoen. Globaal loopt het broedseizoen van half maart tot half augustus, maar ook de nesten van broedende vogels buiten deze periode zijn beschermd. Daarnaast zijn van een aantal vogelsoorten de nesten jaarrond beschermd, dus ook als ze niet als broedlocatie worden gebruikt. Het betreft dan over het algemeen soorten die hun nest het gehele jaar als verblijfplaats gebruiken of soorten die niet of nauwelijks in staat zijn om een eigen nest te bouwen.

Habitatrichtlijnsoorten

Voor ruimtelijke ingrepen zijn de volgende verboden relevant: het is verboden om soorten van de Habitatrichtlijn en van de verdragen van Bonn en Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden, te vangen of te verstoren, om eieren opzettelijk te vernielen, om voortplantings- of rustplaatsen te beschadigen en om planten van de Habitatrichtlijn en van het verdrag van Bern opzettelijk te onttwortelen of te vernielen.

Andere soorten

Naast de Vogelrichtlijnsoorten en de Habitatrichtlijnsoorten worden in de wet een aantal diersoorten en plantensoorten beschermd. Voor deze soorten zijn bij ruimtelijke ingrepen de volgende verboden relevant: het is verboden de beschermde diersoorten opzettelijk te doden of te vangen en om de vaste voortplantings- of rustplaatsen te beschadigen en het is verboden om de beschermde plantensoorten opzettelijk te plukken, onttwortelen of te vernielen.

Opzetvereiste

Bij veel van de hierboven genoemde verboden is er sprake van een opzetvereiste. Zo is het verboden om vogelnesten *opzettelijk* te beschadigen. In de wet wordt bij deze opzet uitgegaan van 'voorwaardelijke opzet'. Bij voorwaardelijke opzet is men zich bij het handelen bewust van de mogelijke negatieve consequenties, terwijl men de handeling toch uitvoert. Een voorbeeld van voorwaardelijke opzet is iemand die in het voorjaar een boom omzaagt en daarbij 'per ongeluk' een vogelnest beschadigt. De persoon had niet de opzet dit nest te beschadigen. Maar in de broedtijd van vogels is er wel een aanzienlijke kans dat er in een boom een vogel nestelt. Er kan daarom toch sprake zijn van opzettelijke beschadiging van het nest; voorwaardelijke opzet.

Vrijstelling, gedragscodes en ontheffing

Provinciale Staten kunnen in een verordening een vrijstelling verlenen van de bovenstaande verboden. Zie paragraaf 2.2 voor de vrijstelling die in deze provincie van toepassing is.

Daarnaast zijn de verboden niet van toepassing op handelingen die men uitvoert in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling of bestendig beheer en onderhoud, wanneer men die handelingen uitvoert conform een goedgekeurde gedragscode. Gedragscodes kunnen daarbij zowel gebruikt worden voor de omgang met de Vogelrichtlijnsoorten, de Habitatrichtlijnsoorten als de andere beschermde soorten. Wel geldt voor de Vogelrichtlijnsoorten en de Habitatrichtlijnsoorten de aanvullende eis dat de handelingen die men uitvoert een wettelijk belang dienen uit de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. Het gaat dan onder meer om handelingen in het belang van de volksgezondheid, openbare veiligheid of ter bescherming van flora en fauna.

Tot slot kunnen Gedeputeerde Staten, wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat, onder bepaalde voorwaarde een ontheffing verlenen van de verboden. Ook hierbij geldt voor Vogelrichtlijnsoorten en Habitatrichtlijnsoorten dat aan de handelingen die men verricht een wettelijk belang van de Vogelrichtlijn respectievelijk de Habitatrichtlijn ten grondslag dient te liggen.

Bescherming houtopstanden

De bescherming van houtopstanden is geregeld in hoofdstuk 4 van de Wet natuurbescherming. Het is verboden houtopstanden geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, zonder voorafgaande melding bij de provincie. Een houtopstand is hierbij gedefinieerd als een eenheid van bomen of struiken met een oppervlakte van ten minste 1.000 vierkante meter of een rijbeplanting die meer dan 20 bomen omvat. De wet schrijft verder voor dat wanneer een houtopstand geheel of gedeeltelijk is geveeld, de grond binnen drie jaar moet worden herbeplant.

Bovenstaande bescherming geldt niet voor alle houtopstanden. De regels zijn niet van toepassing op houtopstanden op erven of in tuinen, op fruitbomen, op windschermen om boomgaarden, op naaldbomen bedoeld om te dienen als kerstbomen, op kweekgoed, op bepaalde beplantingen van wilgen of populieren, op bepaalde beplantingen

bedoeld voor de productie van houtige biomassa en op houtopstanden binnen de, bij besluit van de gemeenteraad, vastgelegde grenzen van de bebouwde kom. Ook voor het dunnen van een houtopstand gelden de regels niet.

De provincie kan regels stellen ten aanzien van de meldingsplicht en de plicht tot herbeplanting. Ook kan de provincie een ontheffing verlenen ten behoeve van herbeplanting op andere grond. Verder kan de provincie ontheffing verlenen en kan de provincie bij verordening vrijstelling verlenen van zowel de meldingsplicht als de plicht tot herbeplanting.

